

Působnost obcí v oblasti volnočasových aktivit u dětí a mládeže

Jana Pavlačková

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana Pavlačková**
Osobní číslo: **H12084**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Působnost obcí v oblasti volnočasových aktivit u dětí a mládeže**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti výchovy k volnému času, volnočasových aktivit a institucí zabývajících se volným časem.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 173 s. ISBN 80-7178-927-5.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

KNOTOVÁ, Dana. Pedagogické dimenze volného času. Brno: Paido, 2011, 101 s. ISBN 978-80-7315-223-9.

KOUDELKA, Zdeněk. Zákon o obcích (obecní zřízení): komentář. 4. dopl. vyd. podle stavu k 1.3.2009. Praha: Linde, 2009, 486 s. ISBN 978-807-2017-607.

PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002, 231 s. ISBN 8071787116.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jana Martincová

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

9. ledna 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Ve Zlíně dne 9. ledna 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 21.4.2015

Parlačková Jana

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá působením obcí v oblasti volnočasových aktivit u dětí a mládeže. Teoretická část popisuje volný čas, funkce a definice volnočasových aktivit, institucí zabývajících se volným časem a pojednává o působení obcí ve volnočasových aktivitách dětí a mládeže. Praktická část je zaměřena na analýzu dat dotazníkového šetření. Výzkum byl pořádán v obcích do 3 tisíc obyvatel. Hlavním cílem je porovnání, zda má velikost obce v závislosti na počtu obyvatel vliv na kvalitu a kvantitu nabízených volnočasových aktivit pro děti a mládež. Dále také zmapovat rozmanitost a pestrost nabízených aktivit v obcích.

Klíčová slova: obce, volnočasové aktivity, instituce volného času, děti, mládež

ABSTRACT

This Bachelor thesis is focusing on an action of municipalities in the field of leisure activities of children and youth. The theoretical part describes leisure, functions and definitions of leisure activities, institutions, which are focused of leisure time. Furthermore, the thesis is focused on an action of municipalities of children and youth. The practical part is focused on data analytics in a questionnaire survey. The research was realized in municipalities up to three thousands citizens. The main aim is to compare if a size of municipalities according to number of citizens has impact on quality and quantity offered leisure activities of children and youth. Furthermore to map diversity and variety offered leisure activities in municipalities.

Keywords: municipalities, leisure activities, institutions of leisure time, children, youth

Poděkování:

Děkuji paní Mgr. Janě Martinové za odborné vedení při vypracovávání této bakalářské práce, za cenné rady, pomoc a trpělivý přístup.

Rovněž děkuji své rodině za podporu při studiu a trpělivost.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 VOLNÝ ČAS.....	12
1.1 VÝCHOVA K VOLNÉMU ČASU	13
1.2 POHLEDY NA VOLNÝ ČAS	14
1.3 FUNKCE VOLNÉHO ČASU	16
2 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY	19
2.1 FORMY A DRUHY ČINNOSTÍ VE VOLNÉM ČASE	20
2.2 INSTITUCE PRO VOLNÝ ČAS DĚTÍ A MLÁDEŽE	22
3 PŮSOBNOST OBCÍ.....	25
3.1 DOTACE A PROGRAMY.....	26
3.2 PROGRAMY STÁTNÍ PODPORY PRÁCE S DĚTMI A MLÁDEŽÍ	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
4 DESING VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	30
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A CÍL VÝZKUMU	30
4.2 HYPOTÉZY.....	31
4.3 SPECIFIKACE VÝZKUMNÉHO SOUBORU	31
4.4 TECHNIKA SBĚRU DAT	32
4.5 METODY ANALÝZY DAT	33
5 ANALÝZA DAT.....	34
5.1 VZTAHOVÁ ANALÝZA DAT	48
6 INTERPRETACE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	51
6.1 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	53
ZÁVĚR	54
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	55
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	58
SEZNAM TABULEK.....	59
SEZNAM GRAFŮ	60
SEZNAM PŘÍLOH.....	61

ÚVOD

V dnešní společnosti je velmi důležité jak děti a mládež tráví volný čas. Způsob a kvalita prožívání volného času dětí a mládeže není naštěstí naší společnosti lhostejná, naopak nabývá stále většího významu, více se o volný čas zajímáme, více jej zkoumáme a snažíme se jim volný čas koordinovat a nalézat nová volnočasová zařízení a volnočasové zájmy.

Volný čas je doba, kdy se děti a mládež neúčastní školního vyučování. Pokud děti a mládež nevyužívají tento čas smysluplně, může to být zdrojem problémů ve společnosti a to například sklon k vandalismu, alkoholismu, závislosti na návykových látkách, ale také v méně závažných oblastech, například nadměrného trávení volného času u počítačů, televizí a z toho vyplývající nezdravý životní styl, obezita, ztráta komunikačních schopností apod. Tato cílová skupina často ještě nezná širokou škálu nabízených aktivit. Proto by měli být nenásilně navedeni rodiči nebo pedagogickými pracovníky, kteří jim poskytnout dostatek informací o možnostech, jak mohou trávit volný čas.

V trávení volného času dětí a mládeže hraje poměrně velkou roli sociální postavení rodiny, finanční prostředky, pracovní vytížení a ochota rodičů věnovat dětem svůj volný čas. Zájmové a volnočasové aktivity dětí a mládeže nejsou úlohou pouze rodiny či školy, ale mají zde své poslání města a obce. Ve městech najdeme širokou škálu nabízených možností k trávení volného času, avšak v menších městech či obcích nastává složitější situace. Není zde již takový výběr aktivit, tím pádem děti musí dojíždět do větších měst, což je časově i finančně mnohem náročnější.

Cílem bakalářské práce je zmapovat působení menších obcí do 3 tisíc obyvatel v oblasti volnočasových aktivit u dětí a mládeže. Praktická část se zabývá, jak obce financují a spolupracují s organizacemi v oblasti volného času dětí a mládeže, také se zabývá otázkami, zda oblasti nabízených volnočasových aktivit závisí na počtu obyvatel. Aby došlo k naplnění cílů, je třeba se zabývat v této bakalářské práci také teorií. Teoretická část bakalářské práce je rozčleněna do tří kapitol. V první kapitole se práce zabývá definováním pojmu volný čas obecně, a jak na něj různí autoři pohlíží. Podrobněji se pak zabýváme funkcemi volného času a pohlížíme na volný čas z hlediska sociologického a sociálně psychologického, politického, zdravotně-hygienického a v neposlední řadě také z hlediska pedagogicko-psychologického.

Ve druhé kapitole se práce zabývá klasifikací volnočasových aktivit, pohlíží na volnočasové aktivity dle věku dítěte a také se zabývá rozdílem volnočasových aktivit na

vesnicích a menších městech a samotným dělením volnočasových aktivit. V podkapitolách se zabýváme aktivními i pasivními formami volnočasových aktivit a institucemi nabízející volnočasové aktivity.

V třetí kapitole věnujeme pozornost působení obcí v oblasti volnočasových aktivit u dětí a mládeže. Také podrobněji nahlížíme na programy v oblasti rozvoje obce a na programy státní podpory práce s dětmi a mládeží.

Problematikou volného času, obecné pedagogiky volného času a volnočasovými aktivitami se zabývají například autoři jako Mgr. Bedřich Hájek, PhDr. Břetislav Hofbauer, CSc. a PhDr. Jiřina Pávková dále PhDr. Vladimír Smékal, CSc., a doc. PaedDr. Mojmír Vážanský, CSc. Na rozdílnost trávení volného času ve městech a obcích poukazuje doc. PhDr. Jiří Němec, Ph.D.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VOLNÝ ČAS

Volný čas můžeme chápat jako dobu na rekreaci, odpočinek, zájmové činnosti, zábavu a jako dobrovolnou činnost. I když se to nezdá, volný čas je pro nás velmi důležitý. Člověk si často neuvědomuje, že se zotavuje a nabírá síly vydané v pracovním či učebním procesu. Volný čas u dětí a mládeže má významnou funkci při utváření osobnosti a při jeho pozitivní socializaci. S definicí volného času se setkáváme u řady autorů, pro ilustraci uvádíme některé z nich. Dle Hofbauera (2004, s. 13) se volným časem rozumí doba, kdy člověk neprovozuje aktivity pod tlakem závazků, které vyplývají z jeho sociálních rolí, dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.

Tato doba je součástí života, ale mimo čas pracovní, pracovním časem rozumíme návštěvu školy a pracovní proces. Je to doba vázaná, jež pojímá biofyziologické potřeby člověka mezi nimiž je spánek, jídlo, osobní hygiena, dále také pojímá chod rodiny, fungování rodiny, dojíždění za prací, péče o děti a další nezbytné mimopracovní závazky. Po splnění těchto potřeb tedy začíná doba, kdy má člověk čas na aktivity sebeurčující a sebevytvářející, mezi ně můžeme zařadit účast na veřejném životě, zdokonalení kvalifikace, růst zájmové oblasti a v neposlední řadě na odpočinek a zábavu. Máme také aktivity, které jsou na hranici času povinného a vázaného, do této oblasti patří činnosti přinášející radost, ale i praktický užitek, jako příklad si můžeme uvést ruční práce, zahrádkaření či kutilství, tuto dobu pak tedy nazýváme jako čas polovolný. (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s. 10-11)

„Jednou z nejvýznamnějších osobností, která se začala zabývat studiem volného času, byl francouzský sociolog *Joffre Dumazedier*. Ten v roce 1962 sepsal knihu s názvem *Ver sunecivilisationduloisir?* (Vstříc společnosti volného času?). Ve svém díle vyslovil názor, že ziskem moderní společnosti není materiální zajištění, ale právě existence volného času, který ovlivňuje ostatní oblasti lidského života“ (Janiš, 2009, s. 4).

Dumazedier pojednává o volném čase jako o souboru činností mimo společenské, rodinné a pracovní závazky, nezahrnuje zde ani biofyzickou péči o vlastní osobu. Jsou to aktivity, při kterých jedinec svobodně zlepšuje svou tvůrčí schopnost, pobaví se, odpočine si a je důležité, aby to byly činnosti vykonávané ze své dobré vůle. (Pácl in Spousta, 1997, s. 62)

Jsou to chvíle, v nichž si jedinec bez nátlaků vybírá takové aktivity, jež mu přináší pocit radosti, uspokojení, relaxace, oddechu a zábavy. Tyto pocity podporují a regenerují jedinci tělesné a psychické způsobilosti. Je to období, v němž je jedinec sám sebou a

koná takové aktivity, které jsou dobrovolné, nezávislé, nebo takové činnosti, které vykonává pro druhé ze svých vlastních podnětů a zálib (Němec, 2002, s. 17).

Spousta (1994, s. 73) chápe volný čas jako nejvhodnější sociální úsek k seberozvoji osobnosti a to především v oblasti kreativity. Může se jednat i o kreativitu cíleného charakteru. Uvádí, že tento čas je nejvhodnější, protože je mnohem více respektována samostatnost jedince, také je vyšší zájem a spontánní spoluúčast.

Volný čas je termín, pod kterým si i běžná veřejnost dokáže něco představit. Avšak díky tomuto může docházet k podceňování a společenskému zjednodušování této problematiky, již stále získává stále většího významu a to především u dětí a mládeže (Janiš, 2009, s. 4)

Dle Hájka et al. (2008, s. 66) má volný čas dospělých odlišnosti od volného času dětí a mládeže. Volný čas dětí a mládeže má jisté neobvyklosti, které spočívají v rozsahu, náplni, míře samostatnosti a závislosti a nezbytnosti pedagogického ovlivňování.

Vyskytuje se mnoho obdobných definic, které se shodují v tom, že tedy volný čas můžeme chápat jako období pro odpočinek, relaxaci, zábavu, zájmové vzdělávání a činnosti a pro dobrovolné společensky prospěšné aktivity.

1.1 Výchova k volnému času

Výchova volného času neboli výchova pro volný čas rozvíjí dle Průchy et al. (2013, s. 346) především schopnosti, aby žáci oceňovali volný čas jako hodnotu, aby je uvážene vybírali, plánovali a využívali ho smysluplně pro svůj vývoj. Výchova pro volný čas může být součástí jak mezipředmětových témat ve všeobecně vzdělávacích předmětech, tak je i součástí mimotřídních činností a mimoškolního vzdělávání, tedy je obsažena v pedagogice volného času a volném čase jako samotném.

Pávková (2002, s. 18) uvádí, že výchova k volnému času, je výchovou, jež seznamuje se zájmovými aktivitami, umožňuje mu v nich základní orientaci a nachází pro vychovávané vhodné oblasti zájmové činnosti, jež poskytnou uspokojení, seberealizaci a také formuje návyky pro nastávající trávení volného času. Jelikož množství volného času neustále narůstá, můžeme tedy o něm hovořit jako o rizikovém faktoru. S vzrůstem kvantity volného času musíme také pomýšlet na kvalitu volného času. Nedbalosti v této oblasti mohou mít velké následky například důkazem toho je častý výskyt drog a hraní automatů u mladé generace.

Výchovu volného času představuje Hájek et al. (2008, s. 67), jako výchovu pro volný čas, kde se vyzdvihuje cílové zaměření této oblasti výchovy. Základním úkolem této výchovy je formování, rozvíjení a zdvořilé vyvíjení schopností, dovedností, motivace a kompetence pro kvalitní využívání volného času.

Výchova k volnému času odráží samotné volnočasové aktivity, záměrně zobrazuje užití obsahů činností a různé podoby jeho využití. Tyto výchova nám tedy v podstatě otevírá nové možnosti činností pro rozvoj člověka. Lze ji také považovat za motor k veškerému úsilí, který poskytuje nezbytnou orientaci a dynamiku. Mezi úkoly pedagogiky volného času můžeme řadit analyzování dosavadního vývoje výše zmíněných oblastí, harmonizovat jejich východiska a přinášet do nich nové podněty. Pedagogika volného času vede děti a mládež k tomu, aby se za podpory dospělých – rodičů, vychovatelů, animátorů a poté i samostatně učili přiměřené činnosti a realizační postupy správně volit. Jsou voleny takovým způsobem, již vedou ku prospěchu jich samotných, jejich sociálnímu okolí, společnosti a přírodě. (Hofbauer, 2004, s. 18)

Výchovu k volnému času tedy můžeme shrnout jako oblast, která dětem a mládeži umožňuje orientaci ve volnočasových aktivitách a nalézá okruh zájmů, které jedinci poskytnou uspokojení a seberealizaci.

1.2 Pohledy na volný čas

Dle Pávkové et al. (2002, s. 15-17) na volný čas můžeme nahlížet z několika pohledů a to z hlediska ekonomického, sociologického a sociálněpsychologického, politického, zdravotně-hygienického a pedagogicky psychologického hlediska. Při pohledu na volný čas z **ekonomického hlediska** je důležité, kolik prostředků společnost investuje do zařízení pro volný čas, a zda se tyto prostředky, alespoň částečně vrátí. Volný čas se stal oblastí, která je používána jak pro výchovnou a vzdělávací činnost, tak i pro komerční sféru. Branže volného času je v tržní ekonomice úspěšná, avšak častokrát rezignuje na vzdělávací cíle a kultivaci člověka. Oblast volného času je největším odvětvím světového hospodářství, o jejichž úrovni vypovídá to, kolik je společnost ochotna a schopna věnovat prostředků pro využívání volného času.

Z **hlediska sociologického a sociálněpsychologického** je nutné sledovat, zda volnočasové aktivity přispívají k formování mezilidských vztahů a ke kultivaci těchto vztahů. Z tohoto důvodu byl volný čas mnohokrát předmět úvah rodičů, pedagogů, psychologů,

kriminalistů, sociologů i filozofů. V této oblasti je významná i jistá možnost kompenzace vlivu některých problémových rodin a ovlivňování úrovně péče v době volného času. Mezi součástí socializace jedince patří vytváření formálních i neformálních skupin, které vznikají na základě společného zájmu. Je všeobecně známo, že využívání volného času dětí a mládeže je často podmíněno sociálním prostředím a zejména silný vliv má rodina. Rodiče jsou pro dítě určitým vzorem a to buď v pozitivní, nebo negativní oblasti. Když rodiny nemají zájem o to jak jejich dítě tráví volný čas, pak tedy neplní jejich výchovnou funkci. Pokud rodina neplní tuto funkci, mohou tuto pozici zastat školy, výchovná zařízení a další zařízení, které tento nedostatek kompenzují kvalifikovaným pedagogickým vedením. Jestliže se tuto funkci nepodaří zajistit ani již zmíněným institucím, je tedy zvýšené riziko, že se dítě dostane pod vliv vrstevnické skupiny a může být ohroženo v oblasti agresivity, vandalismu, brutality, alkoholu, nikotinu a jiných sociálně patologických jevech. Největší sklon k těmto sociálně patologickým jevům mají děti v období dospívání, kdy narůstá vliv vrstevnických skupin, postrádají-li dostatek nabídek k trávení volného času, která by byla dostupná a atraktivní. Nabídka zařízení pro volný čas by také měla být dostupná a přitažlivá pro děti pocházející z méně podnětného nebo sociálně slabšího rodinného prostředí, nebo také pro děti s průměrnými či podprůměrnými schopnostmi. Negativní dopady na jedince jsou také ovlivňovány pocitem, že se o něj nikdo nezajímá, že jej nikdo nemá rád, chybí mu pozitivní sociální vztahy, pasivní trávení volného času, ale také velký vliv mají hromadné sdělovací prostředky nejvíce televize. Je zde nutné podotknout, že nemají jen negativní vliv, ale také stránku pozitivní avšak je nutno brát v úvahu kolik času děti a mládež tráví u televize a také nevhodnost některých pořadů. I zde lze najít příčinu v nevhodném pedagogickém působení. (Pávková et al., 2002, s. 15-16)

Dle Janiše (2009, s. 12-13) do **politického hlediska** zasahuje stát a to buď přímo jako například stavbou dětského hřiště, výstavbou cyklostezky či finanční podporou institucím, které působí v oblasti volného času, nebo může působit také nepřímo a to v daňové a v sociální politice státu. Pávková et al. (2002, s. 17) uvádí, že účastnění se státu na volném čase dětí a mládeže zejména tkví v zakládání, působení, finanční podpoře a v pomoci zařízením pro volný čas dětí a mládeže. Dále ve vytváření okolností pro uspokojení spontánních činností dětí a mládeže, dospělé členy společnosti vést ke kladným postojím k dětským aktivitám a také připravovat odborníky i dobrovolníky pro činnosti v oblasti volného času. V neposlední řadě působí v oblasti ochrany před neúměrnou

komercializací. **Zdravotně hygienický pohled** v oblasti volného času zejména sleduje, jak je možno podporovat zdravý tělesný i duševní vývoj člověka. Vhodné trávení volného času se pozitivně projevuje ve zdravotním stavu osoby, proto tedy zdravotníky zajímá uspořádání dne, hygiena duševního života a také hygiena prostředí a sociálních vztahů.

Dle Pávkové et al. (2002, s. 17-18) **pedagogicko psychologické hledisko** bere v potaz jak věkové, tak i individuální zvláštnosti a jejich zohledňování ve volném čase. V tomto hledisku je také nutné zvážit jak, do jaké míry, jakým způsobem a zda činnosti přispívají k uspokojování biologických potřeb člověka. Díky pedagogickému působení by mělo docházet k poskytování prostor pro spontánní aktivity, navazování sociálních kontaktů, poskytování bezpečí a jistoty, rozvoj seberealizace a především by mělo podporovat aktivity dětí a mládeže v jejich volném čase. Tato působení vedou k rozvoji tělesných a duševních stránek osobnosti a také k navazování sociálních vztahů. Pedagogické hledisko ve volném čase má dvě úlohy v oblasti volného času dětí a mládeže. Do prvního úkolu řadíme v rámci **výchovy ve volném čase** smysluplné naplňování volného času vhodnými rekreačními a výchovně-vzdělávacími aktivitami pro děti a mládež. Druhou úlohou pedagogického hlediska je **výchova k volnému času**, která má za úkol seznámit jedince s nabídkou činností, podporovat ho při orientaci v těchto činnostech a také pomoci najít oblast zájmové činnosti, která povede k uspokojení a seberealizaci jedince.

V této kapitole jsme si přiblížili různé pohledy na volný čas, v odborných publikacích nalezneme jen minimální rozdíly při definování jednotlivých pohledů. Pohledy na volný čas jsou mnohdy ovlivněny rolemi a tím, jakou profesi vykonáváme.

1.3 Funkce volného času

Janiš (2009, s. 13) uvádí, že volný čas vykonává určité funkce, které se od sebe mohou lišit dle toho, jak je různí autoři při tvorbě teoretických základů volného času definovali. V publikaci od Hofbauera (2004, s. 14-15) nalezneme, jak funkce volného času představuje francouzský sociolog Roger Sue, který vidí hlavní funkce v oblasti psychosociologické, sociální, terapeutické a ekonomické. Také německý pedagog Horst W. Opachovski vymezil funkce volného času, jež spočívají v rekreaci, kompenzaci, výchově a dalším vzděláváním, kontemplaci, komunikaci, participaci, integraci a také v enkulturaci.

Dle Pávkové (2002, s. 39-40) je výchova mimo vyučování zvláštní oblastí výchovného působení, která naplňuje funkce výchovně-vzdělávací, preventivní, zdravotní a sociální.

Míru plnění těchto funkcí ovlivňuje především povaha organizací, institucí či výchovných zařízení, které poskytují výchovu mimo vyučování. Na **výchovně-vzdělávací funkci** je kladen největší důraz. Na rozvíjení schopností dětí a mládeže, usměrňování, kultivaci a uspokojování jejich potřeb a zájmů, utváření žádoucích postojů a mravních rysů se instituce podílejí podle svých specifických možností a legislativně určeného poslání. Díky pestrým a atraktivním činnostem se děti motivují ke smysluplnému využívání volného času, získávají nové znalosti, dovednost a tím i rozvíjí poznávací procesy a vedou je k celoživotnímu vzdělávání. Při úspěchu v těchto činnostech dochází k pocitu uspokojení, možnosti seberealizace a přiměřenému sebehodnocení a také si vytváří vlastní názor na život a na svět.

Funkce zdravotní by měla probíhat při jakémkoliv výchovném působení ve volném čase a jejím cílem je podporovat zdravý tělesný, duševní, i sociální vývoj. Zdravotní stav můžeme podporovat například usměrňováním režimu dne tak, aby uspokojoval individuální zvláštnosti člověka a byl v souladu s lidskými biorytmy, poskytovat a podporovat příležitosti k pohybu, směřovat jedince ke zdravému stravování, formovat a upevňovat stravovací návyky. Dále také vyvíjet a utužovat hygienické návyky a v neposlední řadě sem spadá také oblast dodržování zásad bezpečnosti práce. (Hájek, 2008, s. 71)

Sociální funkci dle Pávkové et al. (2002, s. 40-41) přebírají instituce za rodiče, kteří jsou v zaměstnání či mají jiné povinnosti a tak je do jisté míry zbavují starostí o děti a jejich volný čas. Tyto instituce mohou také kompenzovat rozdíly mezi materiálními i psychickými situacemi v rodině, takto nejvíce podporují děti z méně podnětného nebo konfliktního familiárního prostředí. V rámci této funkce také dochází k nácviku komunikativních dovedností, vývoji sociálních kompetencí a seznamování se, se zásadami společenského chování. Každá instituce, která poskytuje sociální funkci, ji naplňuje odlišnou mírou a různými způsoby. Největší váhu má tato funkce v zařízeních, které pracují s dětmi a mládeží a trvale či přechodně zastávají funkci rodinné výchovy jako např.: domovy mládeže, dětské domovy, školní družiny.

Funkce preventivní by měla zamezit nebo minimálně výrazně zmírnit výskyt společensky nežádoucích jevů u dětí a mládeže. Těmto jevům můžeme předcházet nebo je zmírňovat či úplně odstranit v rámci aktivit v primární, sekundární a terciární prevenci. (Janiš, 2009, s. 25)

V rámci této kapitoly jsme si vymezili volný čas, uvedli jsme si čtyři základní pohledy na tuto dobu, které podrobněji rozpracovávají pouze dva autoři. Velmi významné jsou také zmíněné funkce volného času, již jsou naplňovány v oblasti volnočasových aktivit, na které se podrobněji podíváme v následující části bakalářské práce.

2 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

Výchova a život dětí se uskutečňuje v mnoha prostředích, nejběžněji první u rodičů, později v prokreačních rodinách, ve škole, při přípravě na budoucí povolání, v práci, ve volném čase při zájmových a společensky prospěšných činnostech a také v obcích a jiných veřejných prostředích. Volnočasové aktivity realizované ve zmíněných prostředích se liší dle obsahů a forem, ale všechna pomáhají formovat jedince, skupiny, mládež a také celou společnost. Jakékoliv přecenění či oslabení nebo naprosté vymizení smysluplných aktivit ve volném čase problematizuje a zplošťuje život dítěte a mládeže. Volný čas a systém jeho činností a institucí je rychle měnící se, mimořádně perspektivní a zároveň rizikovou oblastí života současného jedince. (Hofbauer, 2004, s. 11)

Hájek et al. (2008, s. 11-12) uvádí, že soustava aktivit a institucí volného času patří do sociální struktury. Můžeme tedy říci, že je to systém relativně stabilních složek společenského systému. Tato soustava aktivit a institucí volného času spadá do politického uspořádání společnosti, jež vede k jeho vývoji. Politický systém má vliv na vznik systému volného času dětí a mládeže, kterému pomáhá politická, mravní, právní a hmotná pomoc volnočasových aktivit a institucí. Soustava aktivit a institucí volného času taktéž úzce působí v mezinárodním rozměru, kam patří kooperace mezi účastníky mezinárodní politiky.

Jak jsme již v úvodu zmínili, volnočasové aktivity na vesnicích a menších městech jsou omezené. Děti zde nemají takovou možnost rozvíjet své schopnosti a získávat dovednosti, jako děti z velkých měst. Pokud chtějí navštěvovat nějakou zájmovou činnost, musí mnohdy dojíždět do větších měst, to ovšem může být, co se týká bezpečnostního a finančního hlediska velmi náročné. Spouště dětí tedy účast na aktivitách a kroužcích komplikuje dojíždění a při tom i oni se potřebují účastnit volnočasových aktivit. Menší obce se většinou nacházejí blíže přírodě a tak rodina může trávit volný čas tam, nicméně není-li rodina zvyklá na turistiku, jízdu na kole nebo na pobyt v přírodě stěží k tomu bude vychovávat jejich potomky. Je tedy žádoucí, aby i obce a malé města měla své kulturně-společenské aktivity, jak pro děti, tak i pro dospělé. V obcích a menších městech převládá většina občanů dodržuje tradice, jako jsou například tradiční hodové svátky, hudební, taneční a pěvecké sbory. Také zde nemůžeme opomenout sportovní kroužky, hasičské sbory a téměř v každé obci jsou k dispozici hřiště a kulturní sály. V neposlední řadě v obcích také hrají významnou roli farní úřady. Kvalita kulturního života na vesnicích

logicky odráží zájmy občanů a zejména pak nadšení dobrovolníků, kteří tento kulturní život organizují. Toto nadšení avšak není ve všech obcích a pak občané, především děti a mládež žijí bezcílně. Nicméně vytvoření minimálně základního zázemí volnočasových aktivit by mělo být úsilím každé komunální politiky obcí. (Němec, 2002, s. 117-118)

Volnočasové aktivity jsou velmi důležité pro utváření osobnosti jedince, podporují sociální vzestup a také vyvolávají další zájmy u dětí a mládeže. Tato cílová skupina ještě často nezná všechny formy volnočasových aktivit a tak by jim měly být předkládány možnosti nabízených aktivit ze strany rodin, pedagogů, vrstevnických skupin, ale i obcí a měst.

2.1 Formy a druhy činností ve volném čase

Vývoj volnočasových činností v dnešní době není moc pozitivní. Aktivity v současnosti inklinují spíše k pasivitě, konzumnosti, nenáročnosti a také klesá jejich frekvence. Jedinou aktivitou, která má denní frekvenci je sledování televize. Do týdenních frekvencí můžeme zahrnout poslech hudby, setkání s kamarády, četbu magazínů a nicnedělání. V měsíčních aktivitách jsou dále zahrnuty návštěvy restaurací a kafeterií, diskoték, kina, zábav, turistika, studium a mimoškolní vzdělávání. V současnosti se musíme věnovat velkou pozornost oblasti volného času, jehož smysluplné využívání klesá. To můžeme ovlivnit v oblasti vzdělávání. Pokud v této oblasti nebude kladen dostatečný důraz, může to mít celospolečenské a ekonomické dopady. (MŠMT, 2002, s. 6-7, 11-12)

Formy volnočasových aktivit můžeme rozdělit na aktivní a pasivní využívání volného času. Kvalita **aktivního využívání volného času a odpočinku** jistě neřeší vše, ale pokud má dítě pestrou nabídku volnočasových aktivit a je v určité míře v některé z aktivit úspěšné, snižuje se riziko vzniku rizikových faktorů. Aby docházelo k aktivnímu trávení volného času a k aktivnímu odpočinku, musí toto využívání volného času splňovat funkce, jako jsou: náhrada za monotónní zátěže, upevňovat zdravý způsob života a zdraví a také, aby dítě mělo aktivní přístup k uskutečňovaným aktivitám. U dětí a mládeže rozdělujeme činnosti na fyzické aktivity prováděné buď organizovaně, nebo neorganizovanou tělovýchovou a sportem, na zájmovou činnost realizovanou ve výtvarných, přírodovědeckých, technických a hudebních kroužcích. Dále na pobyt na čerstvém vzduchu v souvislosti s prováděním fyzických činností např.: turistika, zahradničení apod. a také na zábavu, která vyvažuje duševní napětí a vede k rozvoji osobnosti. Aktivní využívání volného času, záleží především podle toho, jak se k tomu staví rodina, škola a ostatní subjekty, jež uskutečňují volnočasové aktivity pro děti. Vliv na **pasivní trávení**

volného času a odpočinku může mít rodina, subkultura, ale také osobnostní a společenské vlivy. Tyto vlivy mají větší význam u obyvatelstva, které má potřebu výjimečných zážitků bez schopnosti uspokojovat požitky vlastní aktivitou či vlastní činností. Do skupiny dětí a mládeže se zvětšeným nebezpečím výskytu sociálně patologických jevů patří ustaviční diváci televize, hráči počítačových her, mládež potulující se ulicemi nebo tráví volný čas v restauračních zařízeních a ti co vyhledávají dramatické a dobrodružné činnosti zástupným způsobem prostřednictvím násilí, zločinnosti, omamných látek, alkoholu apod. (MŠMT, 2002)

Činnosti uskutečňované ve výchově volného času můžeme dělit na tři oblasti: odpočinkovou, rekreační a zájmovou činnost. Dle Pávkové et al. (2002, s. 83) hlavním účelem **odpočinkových a rekreačních činností** by mělo být odbourání únavy. V běžné společnosti se tyto dva pojmy často zaměňují, ale ve výchově mimo vyučování je nutné tyto dva pojmy odlišovat jelikož tyto typy činností mají odlišný charakter i účel. Odpočinkové aktivity by měly být velmi klidné, fyzicky i psychicky nenáročné. Rekreační činnosti mohou být právě spíše pohybově bohaté nejlépe na čerstvém vzduchu v podobě tělovýchovných aktivit či manuálních pracích. Hlavním účelem obou typů činností je odbourání únavy, u dětí a mládeže především odbourání únavy z vyučování. Tyto činnosti mohou probíhat organizovaně hromadně nebo mít podobu spontánních činností dle individuálních potřeb jedinců. Nejlépe je, když si každý zvolí aktivitu dle svých potřeb, často se jedná o drobné zájmové činnosti, jako jsou ruční práce, sběratelství, četba apod.

Zájmové činnosti jsou orientovány na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zálib a schopností, formování názorů, postojů a mínění jedince. Na rozdíl od odpočinkové a rekreační činnosti má zájmová činnost vždy aktivní povahu. Tuto činnost můžeme dělit dle obsahu na vědeckotechnickou a vědeckou, technicko praktickou, společenskovední, přírodovědnou, estetickovýchovnou, tělovýchovnou, sportovní a turistickou oblast. Také můžeme tyto aktivity klasifikovat dle formy na činnosti stálé, které probíhají v zájmových útvarech například kroužky, třída ZUŠ, na stálé, ale s individuálním charakterem jako výuka cizích jazyků či hra na hudební nástroj, a dále aktivity příležitostní, které jsou organizované a mohou být uskutečňované jednorázovou či cyklickou formou, které mají podobu lyžařských kurzů, letních táborů a také aktivity příležitostní s individuální povahou například sledování televize nebo poslech hudby. (Němec, 2002, s. 23-24)

V této podkapitole jsme si objasnili typy forem volnočasových aktivit a to aktivní a pasivní. Činnosti, jež jsou uskutečňované ve výchově, mimo vyučování dělíme na

odpočinkovou, rekreační činnost a zájmovou činnost, která má vždy aktivní povahu a snaží u jedince rozvíjet schopnosti, znalosti a sociální dovednosti. Zmíněné činnosti probíhají v institucích, jež si v následující kapitole přiblížíme.

2.2 Instituce pro volný čas dětí a mládeže

Na výchově mimo vyučování se podílejí vedle rodičů i různé instituce, které mohou být soukromého, státní či nestátního charakteru. **Státní instituce** můžeme dále dělit dle toho, v jaké oblasti působí. V rámci resortu školství se jedná o školní družiny, školní kluby, střediska volného času, základní umělecké školy, spadají sem i domovy mládeže a jazykové školy. V resortu kultury se jedná o muzea, galerie, knihovny, kulturní střediska, hvězdárny, kina a divadla. Do resortu zdravotnictví řadíme lázně, sanatoria, léčebny apod., také státní instituce působí v oblasti sociálních věcí a to v ústavech, nízkoprahových klubech, komunitních centrech apod. dále máme **organizace nekomerčního sektoru**, do nichž spadají neziskové organizace, nesmíme opomenout **círky a náboženské společnosti** a v poslední řadě také organizace působící v **privátní komerční sféře**, které se hlavně věnují zájmovým aktivitám sportovního charakteru, společenským zábavám, a taktéž rekreaci, turistickému ruchu apod. (Knotová, 2011, s. 54-55) Následně se zaměříme na vybrané organizace sloužící k trávení volného času dětí a mládeže.

Školní družina spadá pod školská zařízení výchovy mimo vyučování a patří mezi nejhojnější zařízení pro volný čas dětí, neboť zaměstnává mnoho vychovatelek a projde jim spoustu dětí. Školní družinu nemůžeme brát jako pokračování ve výuce, ale jako přechod mezi vyučováním a pobytem doma. Rodiče vidí spíše jen sociální funkci tohoto zařízení, ale družina také zajišťuje pro děti odpočinek, rekreaci i zájmové aktivity. Činnosti školní družiny se řídí speciálními požadavky a pravidly pedagogiky volného času. (Hájek, 2007, s. 9-10)

Školní kluby jsou Dle Němce (2002, s. 22) určené pro děti středního školního věku, tedy pro žáky 6. – 9. tříd základních škol. Jejich cíle vychází z věkových zvláštností tohoto věkového období, především s rostoucí samostatností dětí a rozlišných zájmů. U školních klubů tedy ustupuje sociální funkce a to může být důvodem, proč v současné době těchto zařízení ubývá a také velkou roli hrají ekonomické problémy škol a tím klesá možnost ovlivňovat volný čas dospívajících, což může vést k celospolečenským problémům.

Základní umělecké školy působí v oblasti zájmového vzdělávání v estetické a umělecké sféře. Poskytují činnosti hudební, taneční, výtvarné a literárně dramatické. Základní umělecké školy nenabízí aktivity jen dětem a mládeži, ale také dospělým. Tyto činnosti jsou převážně poskytovány v odpoledních hodinách, poplatky za aktivity jsou určeny zřizovatelem a jsou odlišné. Tato zařízení mohou také nabízet i víkendová soustředění, prázdninové aktivity, organizují soutěže a také pořádají kulturní vystoupení pro rodiče i veřejnost. (Knotová, 2011, s. 59)

Střediska volného času řadíme mezi školská zařízení, jejichž cílem je motivovat a rozvíjet osobnost u žáků, studentů, ale i dospělých. Také je vést ke smysluplnému trávení volného času. Střediska nabízí metodickou, odbornou eventuálně materiální pomoc osobám, které se účastní zájmového vzdělávání. (MŠMT, 2015) Toto zařízení můžeme rozdělit na dva typy organizací a to na domy dětí a mládeže a druhým typem jsou stanice zájmových aktivit. Střediska volného času může zřizovat školský úřad, obec, soukromý subjekt apod. Ve střediscích probíhá pravidelná zájmová činnost. (Janiš, 2009, s. 32)

Domovy mládeže slouží středoškolákům jako výchovné a ubytovací zařízení, jehož cílem je zvyšovat kladný vztah ke studovanému oboru a vést je ke smysluplnému trávení volného času. V tom to věkovém období je významné respektovat pravidlo dobrovolnosti a je vhodné pouze jim předkládat určitou škálu nabídek zájmových činností se správnou motivací. Osoby využívající toto zařízení jsou rozřazeny do výchovných skupin na základě školy, kterou studují, ročníku a věku. Jednotlivé skupiny pak mají svého vychovatele, kterému je určeno vedení činností studentů a je určován dle odbornosti nebo na základě společných zájmů. (Němec, 2002, s. 23)

Mezi **organizace nekomerčního sektoru** spadají čtyři druhy neziskových organizací, jež se zabývají výchovou mimo vyučování, a to občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy. V oblasti dětí a mládeže se nejvíce vyskytují občanská sdružení, která se věnují sportovním, kulturním, environmentálním a technickým aktivitám, tato sdružení zřizují vlastní organizace jako například kluby, centra volného času apod. Zmiňované organizace se řídí vyhláškou Program státní podpory práce s dětmi a mládeží, který je finančně podporován z vládních zdrojů. V dílčích regionech na úrovni obcí se pak řídí vlastními programy, jež vychází z Dlouhodobých záměrů v oblasti rozvoje výchovy vzdělávání, které navazují ji na uvedený Program státní podpory práce s dětmi a mládeží. Na vedení a působení v organizacích nekomerčního sektoru se většinou podílí dobrovolníci jako například rodiče dětí, které sdružení navštěvují, bývalí členové a

studenti. V této oblasti se potýkáme s problémem ohledně nedostatku dobrovolníků dále také s nevhodnými prostory a materiálním vybavením a především s velkým nedostatkem financí. (Knotová, 2011, s. 64)

Círky a náboženské organizace, také působí v oblasti volného času, a to díky zákonu č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností nám přispěl k možnosti uskutečňovat volnočasové aktivity pro osoby jakéhokoliv věku a z jakéhokoli sociální skupiny. Organizace mohou poskytovat jak pravidelné tak i příležitostní aktivity, dále poskytují poradenství a věnují se osvětové činnosti. (Knotová, 2011, s. 64-65)

V kapitole, která se věnuje volnočasovým aktivitám, jsme si uvedli formy těchto činností, zmínili jsme vybrané instituce, jež mohou být realizovány v obcích a také jsme se podívali na problematiku volnočasových aktivit dětí a mládeže žijících na vesnicích. V poslední kapitole teoretické části se zabýváme působností obcí a programy, které mohou již zmíněné volnočasové aktivity podporovat či rozvíjet.

3 PŮSOBNOST OBCÍ

Koudelka (2007, s. 122) uvádí, že působnost je okruh aktivit subjektu veřejné správy v oblasti korekce určitých společenských vztahů (věcná působnost), na určitém území (prostorová, místní nebo územní působnost), dále v určitém okruhu osob (osobní působnost) a v určitém čase (časová působnost).

Důležitým posláním všech obcí je zajišťovat rozvoj daného území, dbát na ekonomickou stabilitu, hospodárnost obce a také především zajišťovat potřeby občanů a zlepšovat jejich život v obci. (Hrabánková, 2011, s. 43)

Obce mají možnost zabezpečovat služby nejčastěji v rámci oblasti sociální a kulturních činnostech, díky uzavírání smluv či dohod o financování s neziskovými organizacemi. Tyto instituce mají většinou podobu dobrovolných sdružení, jež jsou zakládány registrací stanov u Ministerstva vnitra ČR. Můžeme do této oblasti zařadit i poskytování statků a služeb v podobě nadací a nadačních fondů. Širšího zaměření jsou pak obecně prospěšné společnosti, jejichž posláním je působit ve sférách veřejně prospěšných služeb a to ve veřejné sociální péči, kultuře a sportu. (Provazníková, 2009, s. 248)

Podpoře volnočasových aktivit v obcích se věnuje autor Jáč et al. (2010, s. 127-128), který vidí v obcích velký nedostatek možností pro realizování volnočasových aktivit. Aby docházelo k rozvoji těchto činností, navrhuje zvyšovat úroveň cestovního ruchu a nejrůznějších volnočasových aktivit. Dále uvádí, že samotné obce navrhly řešení pro odstranění nedostatků a to podporou již zmíněného cestovního ruchu, rekreace, sportu, budování cyklostezek, kultury a také požadují podporu pro zakládání spolků a při rozšiřování různých služeb.

V rámci rozvoje obce je také velmi důležitá participace občanů. Měli by se podílet na dění v obci a utvářet prostor pro realizaci zájmů. Pro efektivní řízení obce je také podstatná zpětná vazba od občanů, jež by měla vyvolávat diskuzi o rozvoji obce. Pro realizaci činností se občané sdružují do různých spolků, které mají velmi často určité zaměření jako například myslivci, hasiči folklorní soubory a jiné. Tyto spolky mohou pak dále organizovat jednotlivé kulturní akce v obci, kde se setkávají občané všech věkových kategorií. Tyto aktivity spolků jsou převážně financované od obcí, která rovněž podporuje udržování místních tradic a tradičních řemesel a snaží se zapojit co nejvíce občanů do těchto aktivit. (Portál na podporu rozvoje obcí ČR, 2014)

V rámci finančního působení obcí jsou také zahrnovány příspěvky na částečnou úhradu neinvestičních nákladů školních družin a školních klubů. Na úhradu může obec také vybírat příspěvky od rodičů nebo jiných zákonných zástupců. Tyto finance použije na úhradu nákladů spojené se školní družinou či školním klubem, které zřizuje.

3.1 Dotace a programy

Dotace a podpůrné programy jsou poskytovány v rámci regionální politiky. Regionální politikou rozumíme činnosti, které napomáhají k úbytku diferencovanosti mezi úrovněmi rozvoje dílčích regionů a k zabezpečení harmonického rozvoje. Regionální politika chce umožnit stejné šance všem krajům a zajistit aby byl jejich demografický, hospodářský a přírodní potenciál plnohodnotně využíván. Často nestačí jen tržní prostředí k tomu, aby byl zaručen rovnoměrný rozvoj na veškerém území státu. Pokud chce stát zajistit stejné možnosti všem občanům v regionech, musí učinit opatření na státní, regionální a nadnárodní úrovni, které sníží meziregionální diference. V rámci regionální politiky se kromě celoplošných regionálních rozvojových programů také uskutečňují programy pro regiony se soustředěnou podporou státu a programy přeshraniční spolupráce. (MMR, 2002)

Majerová (2000, s. 189-190) ve své publikaci uvádí, že díky mnohaletým problémům s postupným úpadkem kulturních, sociálních i ekonomických činností ve venkovském prostředí se určité země Evropy dohodli a sestavily komplexní program, který je orientován na obnovu vesnic a venkova a jeho specifických hodnot. V České republice se program stal součástí vládního programu v roce 1991 a spadá pod něj ministerstvo místního rozvoje, životního prostředí a zemědělství. Program je orientován na pět okruhů, přičemž první a třetí okruh se dotýká ovlivňování volného času. První okruh je zaměřen na osvětové, kulturní a společenské akce, jež napomáhají k vytváření pocitu sounáležitosti obyvatel s obcí, sídlem, regionem, k rozvoji kultury a k vyšší informovanosti občanů a jejich snaze účastnit se na společných akcích k obnově vesnice. Třetí okruh je orientován na zachování budov, jež slouží veřejnosti, jako jsou například obecní úřady, kulturní domy, sokolovny apod.

Program obnovy venkova je nejvýznamnějším celoplošným regionálním programem České republiky. Navazuje na program obnovy vesnice a se vznikem Ministerstva pro místní rozvoj dostal tento program nových podnětů, kdy se zapojilo velké množství obcí venkovského typu a kromě toho byl přijat Evropskou unií jako společný program, jež je orientován na přeshraniční ekonomickou kooperaci regionů. (MMR, 2002, s. 20-21)

Programy pro regiony se soustředěnou podporou státu, do programu spadají regiony, v nichž upadá tradiční odvětví a dochází ke zvyšování nezaměstnanosti. Také je určen pro hospodářsky úpadkové regiony, jež mají malou úroveň rozvoje, pro venkovské regiony, u kterých dochází ke snížení počtu obyvatel a mají větší podíl zaměstnanosti v zemědělství. Dále také regiony, které jsou v pohraničních oblastech, na bývalých vojenských prostorech, regiony zasažené živelnými pohromami a regiony s vysokou mírou nezaměstnaností, tedy vyšší než je průměrná míra nezaměstnanosti v České republice. (MMR, 2002, s. 32)

Programům přeshraniční spolupráce se věnují autoři Stejskal a Kovárník (2009, s. 64), jež uvádí, že tyto programy se vztahují na podporu hospodářské a sociální integrace příhraničních oblastí, kterou chtějí smazat již vyskytlé překážky a zvyšovat jejich rozvojové schopnosti. Program podporuje reciproční hospodářské, společenské a kulturní spolupráce, kolektivní péči o přírodní bohatství, cestovní ruch a pružný trh práce.

3.2 Programy státní podpory práce s dětmi a mládeží

Programy můžeme chápat jako normy či požadavky, které ukládá stát na zabezpečení volného času dětí a mládeže skrze nestátní neziskové organizace (dále jen NNO) formou spolků, obecně prospěšných společností a účelových zařízení. Tato oblast je v pravomoci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které udává obsahovou orientaci, přednosti podpory a podmínky pro poskytování dotací. Již zmíněná podpora je orientována hlavně na dlouhodobou a pravidelnou činnost, která je poskytována co nejširšímu okruhu dětí a mládeže a také činnostem již vedou ke zdokonalování, rozšiřování a rozvoji institucí věnující se dětem a mládeži. V současné době se organizace řídí novelou Programů státní podpory práce s dětmi a mládeží pro NNO na léta 2011 až 2015. (MŠMT, 2015)

Cílem programů je především rozvíjet nestátní neziskový sektor v oblasti práce s dětmi a mládeží mimo školní vyučování a rodinné prostředí. Mezi další cíle patří utváření nabídky volnočasových aktivit, odborná příprava a vzdělávání dobrovolníků, kteří pracují s dětmi a mládeží, vytváření podmínek pro rozvoj mimo formální vzdělávací systém, rozšiřování dobrovolnictví a dobrovolné činnosti s dětmi a mládeží, vychovávat děti k participaci, učit je tolerance a pochopení a vést je ke zdravému životnímu stylu. Podporovat organizace tak, aby byly schopné poskytovat všestranné informace pro potřeby dětí a mládeže a rozvíjet materiální a technické základny nestátních neziskových organizací. (MŠMT, 2015)

Novela obsahuje čtyři typy programů. **Program č. 1** – zabezpečení pravidelné činnosti NNO pro organizované děti a mládež. Tímto programem podporují stálé celoroční aktivity NNO, v oblasti práce s touto cílovou skupinou. V této oblasti jsou udělovány neinvestiční finance. Mezi organizované děti a mládež řadíme ty, které navštěvují aktivity pravidelně, jsou registrováni a platí členské poplatky. **Program č. 2** – podpora vybraných forem práce s neorganizovanými dětmi a mládeží. Program je určen na utváření či rozrůstání činností NNO pro sociálně znevýhodněné a neorganizované děti a mládež. Organizace z tohoto programu by měly být otevřeny všem dětem. I v tom to programu jsou udělovány neinvestiční finance. **Program č. 3** – tematické výzvy. Program vyhláší MŠMT kdykoliv v průběhu roku. Jsou určeny buď obecně pro všechny, nebo jen na určité typy institucí, nebo také mohou být úzce tematicky orientované. **Program č. 4** – podpora činnosti Informačních center pro mládež. „Program je určen na podporu Koncepce rozvoje informačních systémů pro mládež v České republice přijaté MŠMT v roce 2008 pod č. j.:6853-2008-51 a podle platné Metodiky certifikace informačních center pro mládež. Maximální výše podpory je 400 000 Kč na jedno informační centrum pro mládež.“ (MŠMT, 2015)

Programem, jež se věnuje podpoře práci s dětmi a mládeží uzavíráme teoretickou část bakalářské práce a v další části se budeme věnovat praktickému zaměření, a to ve výzkumném šetření, které bylo uskutečňováno za pomoci kvantitativního výzkumu.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 DESING VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V této části bakalářské práce se zabýváme kvantitativním výzkumem, kde pomocí dotazníkového šetření, jež jsme sestavili na základě výzkumných otázek, jímž zjišťujeme působnost obcí v oblasti volnočasových aktivit u dětí a mládeže. Smyslem tohoto výzkumu bylo zmapovat, zda v obcích působí organizace, které se věnují dětem a mládeži, jak jsou financovány a jaká je spolupráce těchto organizací s obcemi.

4.1 Výzkumný problém a cíl výzkumu

Výzkumným problémem je, jak působí obce v oblasti volnočasových aktivit u dětí a mládeže. Jak již sami někteří autoři uvádí, na vesnicích a menších městech jsou aktivity a organizace mnohdy velmi omezené, děti tedy musí dojíždět do větších měst a to u spousty dětí nelze uskutečnit a to např.: z finančního hlediska, velké vzdálenosti od měst apod. proto je třeba se tomuto tématu více věnovat.

V této oblasti byl již realizován výzkum pod záštitou národního institutu dětí a mládeže na téma: Volnočasové aktivity pro děti a mládež v Moravskoslezském a Středočeském kraji, kdy cílem šetření bylo zmapování státních i nestátních zařízení, která nabízejí volnočasové aktivity pro děti a mládež. Daným tématem se zabýváme nejen proto, že je důležité, aby děti a mládež trávili volný čas smysluplně, ale také toto téma souvisí s profesí sociálního pedagoga. Absolventi studia oboru sociální pedagogiky se stále častěji uplatňují v oblasti volnočasové pedagogiky jako animátoři, pedagogové v centrech volného času, vedoucí kroužků apod.

Pro výzkum v praktické části bakalářské práce jsme si zvolili hlavní a dílčí výzkumné otázky a také cíle výzkumu, jež jsou rozděleny taktéž na hlavní výzkumné cíle a dílčí výzkumné cíle. Hlavní výzkumná otázka zní:

- Jaká je působnost obcí v oblasti volnočasových aktivit u dětí a mládeže?

Dílčí výzkumné otázky:

- Jaké existují formy institucí fungujících v obcích?
- Jaká je spolupráce obcí s příslušnými organizacemi?
- Jakým způsobem obce financují volnočasové aktivity?
- Jakým způsobem obce informují o nabízených volnočasových aktivitách?
- Jaké je působení obcí ve volnočasových aktivitách v závislosti na počtu obyvatel?

Hlavní výzkumný cíl:

- Zjistit postoj obcí k volnočasovým aktivitám u dětí a mládeže.

Dílčí výzkumné cíle:

- Zmapovat instituce působící v obcích.
- Zmapovat spolupráci obcí s organizacemi zabývající se volnočasovými aktivitami.
- Zmapovat financování volnočasových aktivit pro děti a mládež.
- Zjistit prostředky, kterými obce informují o volnočasových aktivitách.
- Porovnat působnost obcí v oblasti volnočasových aktivit v závislosti na počtu obyvatel.

4.2 Hypotézy

Hypotézy byly formulovány na základě hlavní výzkumné otázky, kterou chceme zjistit, zda působnost obcí v oblasti volnočasových aktivit závisí na počtu obyvatel. Pro toto zjištění jsme si stanovili následující hypotézy.

H₁: Mezi názory respondentů na množství organizací působících v obcích a počtem jejich obyvatel existuje souvislost.

H₂: Předpokládáme, že mezi financováním organizací a počtem obyvatel v obcích existuje vztah.

U této hypotézy můžeme předpokládat vztah, ovšem otázkou zůstává, zda finance od státu či finanční prostředky z evropských fondů jsou opravdu používány na volnočasové aktivity nebo jsou použity v jiných oblastech.

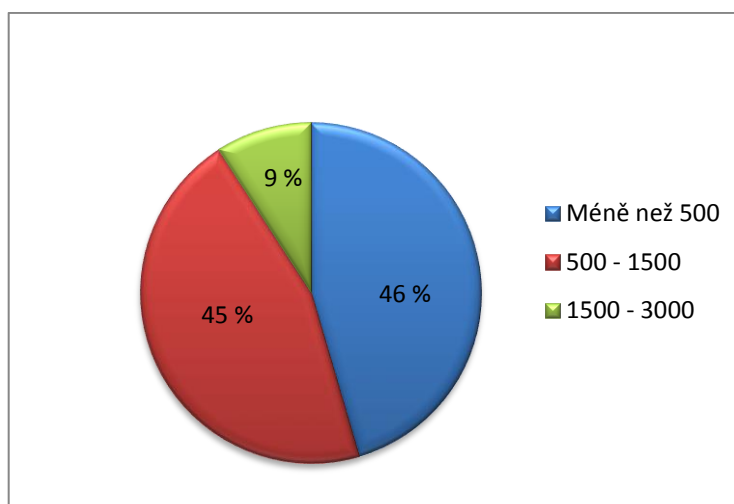
H₃: Obce s větším počtem obyvatel hodnotí efektivitu poskytování volnočasových aktivit pozitivněji než obce s menším počtem obyvatel.

4.3 Specifikace výzkumného souboru

Pro realizaci empirického výzkumu byl vybrán výzkumný soubor, který byl tvořen obcemi do 3 tisíc obyvatel po celé České republice. Tento výzkumný soubor byl vybrán dostupným výběrem. Obce do 3 tisíc jsme zvolili z důvodu, jelikož dle zákona o obcích č. 128/2000 Sb. „obec, která má alespoň 3 tisíce obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda po vyjádření vlády.“

Celkově se výzkumného šetření zúčastnilo 110 respondentů. Z toho bylo 50 obcí do 500 obyvatel, 50 obcí mezi 500 – 1500 obyvateli a 11 obcí nad 1500 do 3 tisíc obyvatel. Otázka č. 1 tedy zjišťovala demografický údaj.

Otázka č. Počet obyvatel Vaší obce činí:

Graf č. 1 počet obyvatel

Z grafického znázornění může vidět, že výzkumného šetření se zúčastnilo 46 % obcí, které mají méně než 500 obyvatel, 45 % od 500 do 1500 obyvatel a pouze 9 % obcí, jež mají více než 1500 občanů.

4.4 Technika sběru dat

Jako techniku sběru dat jsme si zvolili dotazníkové šetření, které bylo vytvořeno na základě výzkumných otázek. Dotazník byl zveřejněn na webových stránkách Survio.com v době od 26. 2. 2015 do 2. 4. 2015. Obce jsme oslovovali pomocí emailu, jehož součástí byl přímý odkaz na dotazník. Celkem se stránka s dotazníkem zobrazila 260 osloveným respondentům, z toho 127 dotazovaných dotazník vyplnila, avšak z důvodu nezodpovězených otázek jsme museli 5 dotazníků z výzkumu vyřadit. Dle údajů webových stránek survio.com byla celková návratnost dotazníků 49 %, čas který respondenti věnovali dotazníku, byl u 46 % 5 minut, u 37 % dotazovaných 5–10 minut a u zbylých 17% byl čas vyplňování více než 10 minut.

Dotazník se skládal z 10 otázek a 9 škálových položek. První otázka zjišťovala demografický údaj. Další otázky č. 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11 se věnovaly počtu organizací,

způsobu financování, informování občanů o nabízených aktivitách a spolupráci obcí s organizacemi.

4.5 Metody analýzy dat

Metodu pro analýzu dat ve výzkumu působení obcí v oblasti volnočasových aktivit u dětí a mládeže jsme zvolili Test dobré shody Chi-kvadrát, díky kterému můžeme testovat statisticky významné rozdíly mezi odpověďmi respondentů na konkrétní položky v dotazníku (Chrásková, 2007, s. 71-76). U škálových položek jsme pracovali s výpočtem aritmetického průměru. Otázky, u nichž jsme zjišťovali, zda má na působnost obcí vliv počet jejich obyvatel, jsme zvolili pro analýzu dat test nezávislosti Chi kvadrát pro kontingenční tabulku. Zpracování dat jsme prováděli pomocí programu Microsoft Excel.

5 ANALÝZA DAT

V této kapitole praktické části se budeme zabývat analyzováním dat, které jsme získali pomocí dotazníkového šetření. Celkový počet vyplněných dotazníků činí 110, avšak u některých otázek byla možnost výběru více odpovědí, tím pádem se nám navýšila pozorovaná četnost u některých otázek. U jednotlivých otázek uvádíme výpočet Testu dobré shody Chí-kvadrátu a grafické znázornění pomocí výsečového grafu.

Otázka č. 2 – Ve Vaší obci působí organizace zabývající se volným časem dětí a mládeže v počtu:

Stanovení statistických hypotéz

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na počet organizací působících v obcích neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na počet organizací působících v obcích existuje statisticky významný rozdíl.

	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
1 organizace	32	22	4,55
2 – 5 organizací	51	22	38,23
6 a více organizací	3	22	16,41
Žádná	18	22	0,73
Jiná odpověď	6	22	11,64
Σ	110	22	71,56

Tabulka č. 1 počet organizací zabývající se volným časem

Porovnání: $\chi^2 = 71,56 > \chi^2_{0,05} (3) = 7,815$

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 71,56$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05} (3) = 7,815$, jsme zamítli nulovou hypotézu a byla přijata alternativní hypotéza $\chi^2 > \chi^2_{0,05} (3) 7,815$, kdy můžeme konstatovat, že mezi daty existuje statisticky významný rozdíl.

V otázce č. 2 byli respondenti dotazováni na počet organizací, které působí v oblasti volného času dětí a mládeže. V 51 obcích mají mezi 2 až 5 organizacemi, které se zabývají volným časem dětí a mládeže. 32 respondentů uvedlo, že v obci působí pouze jedna

organizace a v 18 případech není žádná organizace. Dále ve 3 obcích mají 6 a více organizací a 6 dotazovaných zvolilo možnost jiné odpovědi.

Graf č. 2 Počet organizací, které působí v obcích

Z grafického znázornění nám vyplývá, že ve 46 % obcí působí 2 – 5 organizací, které se věnují volnému času dětí a mládeže, 29 % obcí má pouze jednu organizaci působící v této oblasti a v 16 % nepůsobí žádná organizace. 6 % dotazovaných zvolilo možnost jiné odpovědi, kde uvedli, že aktivitám v oblasti volného času dětí a mládeže se věnuje pouze komise zastupitelstva pro kulturu a sport nebo jsou realizovány v rámci zájmových spolků. Ve 3 % dotázaných obcí mají 6 a více organizací.

Otázka č 3. - Financuje Vaše obec některé z těchto organizací přímo (úplně)?

Stanovení statistických hypotéz

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na financování těchto organizací neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na financování těchto organizací existuje statisticky významný rozdíl.

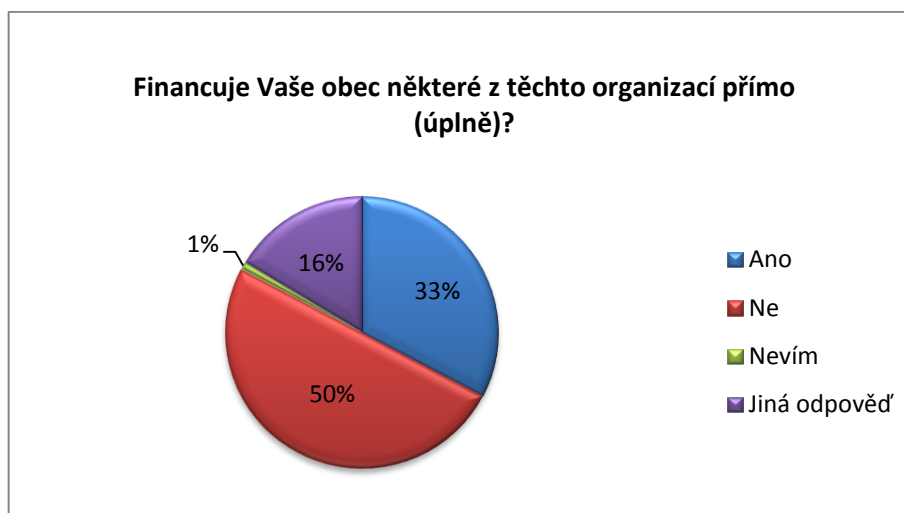
	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Ano	36	27,5	2,63
Ne	55	27,5	27,50
Nevím	1	27,5	25,54
Jiná odpověď	18	27,5	3,28
Σ	110	110	58,95

Tabulka č. 2 přímé (úplně) financování organizací

Porovnání: $\chi^2 = 58,95 > \chi^2_{0,05}(3) = 7,815$

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 58,95$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(3) = 7,815$, jsme zamítli nulovou hypotézu a byla přijata alternativní hypotéza $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(3) 7,815$, kdy můžeme konstatovat, že mezi daty existuje statisticky významný rozdíl.

V otázce č. 3 byli respondenti dotazováni, zda obce přímo (úplně) financují organizace, které tam působí. Na danou otázku odpovědělo 36 respondentů, že financují tyto organizace, 55 respondentů uvedlo, že nefinancují tyto organizace přímo (úplně), 1 respondent nedokázal na danou otázku odpovědět a 18 respondentů využilo možnosti jiná odpověď.

Graf č. 3 přímé (úplně) financování organizací

Z uvedeného grafu vyplývá, že 50 % obcí přímo (úplně) nefinancují organizace působící v jejich obcích a 33 % obcí, organizace přímo (úplně) financují. Dalších 16 % využilo možnosti jiná odpověď, přičemž nejčastěji odpovídali, že organizacím poskytují příspěvky

nebo je alespoň částečně podporují či jim věnují dary, základní vybavení apod. 1 % respondentů nevědělo, zda obce přímo (úplně) financují organizace působící v obci.

Otázka č. - 4 Pokud je realizátorem někdo jiný např.: nezisková organizace, sdružení spolek, podporuje finančně Vaše obec tyto organizace?

Stanovení statistických hypotéz

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na finanční podporu organizací v obcích neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na finanční podporu organizací v obcích existuje statisticky významný rozdíl.

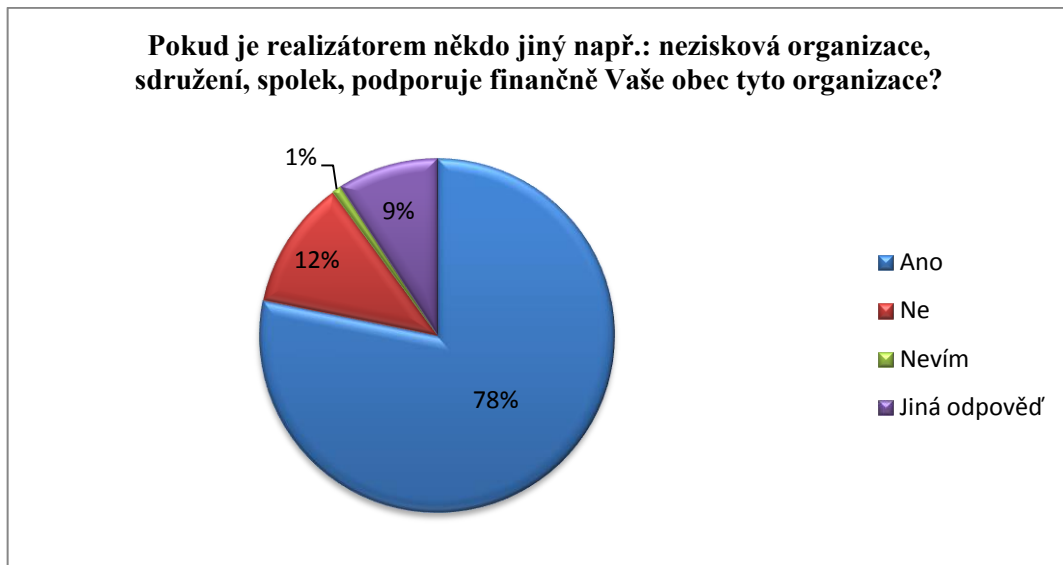
	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Ano	86	27,5	124,45
Ne	13	27,5	7,65
Nevím	1	27,5	25,54
Jiná odpověď	10	27,5	11,14
Σ	110	110	168,78

Tabulka č. 3 Finanční podpora obcí

Porovnání: $\chi^2 = 168,78 > \chi^2_{0,05}(3) = 7,815$

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 168,78$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(3) = 7,815$, jsme zamítli nulovou hypotézu a byla přijata alternativní hypotéza $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(3) 7,815$, kdy můžeme konstatovat, že mezi daty existuje statisticky významný rozdíl.

V otázce č. 4 byli respondenti dotazováni, zda finančně podporují organizace, pokud nejsou realizátorem ony samotné. Na danou otázku odpovědělo 91 respondentů, že financují tyto organizace, 13 respondentů uvedlo, že nefinancují tyto organizace, 1 respondent nedokázal na danou otázku odpovědět a 10 respondentů využilo možnosti jiná odpověď.

Graf č. 4 finanční podpora obcí

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 79 % obcí přímo financují organizace, které působí v jejich obcích a 11 % obcí, organizace finančně nepodporuje. Dalších 9 % využilo možnosti jiná odpověď, přičemž nejčastěji odpovídali, že organizacím poskytují příspěvky a také uváděli, že veškeré organizace a činnosti realizují obce samotné. 1 % respondentů nevědělo, zda obce finančně podporují organizace působící v obci.

Otázka č. 5 Vyjádřete se, prosím, k následujícím výrokům:

	Naprosto souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím	Σ	\bar{x}
Vaše obec poskytuje dostatek volnočasových aktivit pro děti a mládež.	9	67	13	18	3	110	0,5
Způsob financování odpovídá rozsahu volnočasových aktivit.	10	75	15	10	0	110	0,68
Finance poskytované na volnočasové aktivity jsou dostačující.	6	58	21	23	2	110	0,35
Vaše obec se zaměřuje na odpočinkovou a rekreační činnost pro děti a mládež např.: parky, hřiště.	15	82	5	8	0	110	0,81
Vaše obec poskytuje dostatek volnočasových aktivit pro dospělé.	7	46	22	32	3	110	0,16
Volnočasové aktivity ve Vaší obci jsou efektivně poskytovány.	6	50	38	15	1	110	0,36
Vaše obec se zaměřuje na sportovní volnočasové aktivity u dětí a mládeže.	7	79	8	16	0	110	0,64
Vaše obec poskytuje dostatek volnočasových aktivit pro seniory.	2	38	17	49	4	110	-0,12
Vaše obec se zaměřuje na zájmové činnosti dětí a mládeže např.: (rukodělné, technické, folklórní, přírodovědná, zájmová činnost, turistika)	3	38	15	51	3	110	-0,12
Σ	65	533	154	222	16	990	3,26

Tabulka č. 4 škálové položky

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že dle většiny respondentů, obce poskytují dostatek volnočasových aktivit pro děti a mládež. 75 respondentů, také uvedlo, že způsob financování odpovídá rozsahu volnočasových aktivit, více jak polovina respondentů

souhlasí s tím, že finance poskytované na volnočasové aktivity jsou dostačující. U škálové položky, jež se dotazovala, zda se obec zaměřuje na odpočinkovou a rekreační činnost pro děti a mládež, jako jsou např. parky, hřiště, 82 respondentů souhlasí s tím, že se na tyto aktivity zaměřují. 46 dotazovaných kladně hodnotili dostatečné množství poskytovaných volnočasových aktivit, dále téměř polovina respondentů uvádí, že volnočasové aktivity jsou poskytovány efektivně. V 86 obcích se zaměřují také na sportovní volnočasové aktivity, méně početnější už byly obce, které se věnují také volnému času seniorů. Poslední škálová položka se týkala zaměření na zájmové činnosti, kde nám 51 respondentů odpovědělo, že s tímto výrokiem nesouhlasí a 3 dotazovaní zvolili odpověď, naprosto nesouhlasím.

Hodnota aritmetického průměru 3,26 nám udává kladné číslo, z čehož vyplývá, že volnočasové aktivity v obcích jsou realizovány.

Otázka č. 6 Domníváte se, že máte ve Vaší obci pro děti a mládež:

Stanovení statistických hypotéz

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na působnost organizací v obcích neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na působnost organizací v obcích existuje statisticky významný rozdíl.

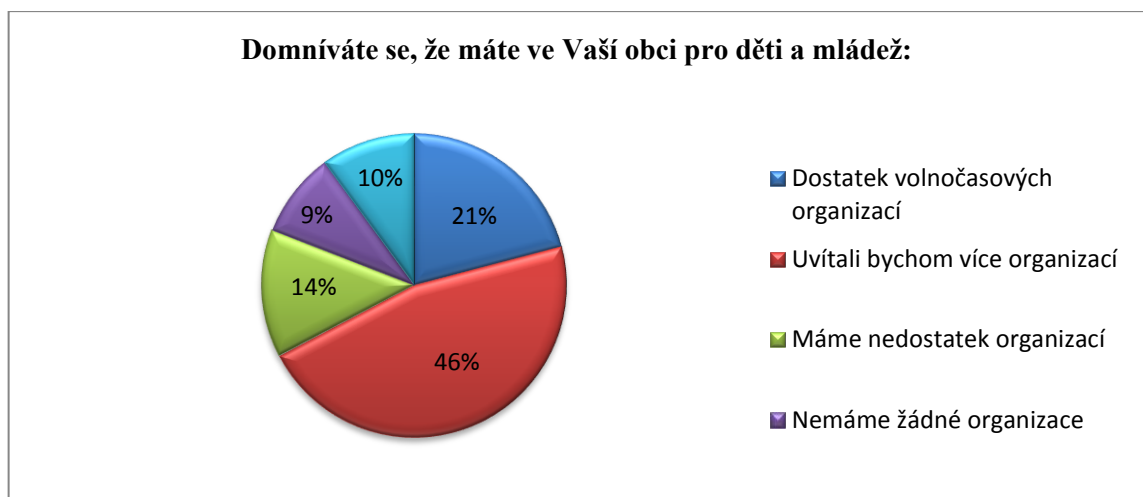
	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Dostatek volnočasových organizací	23	22	0,04
Uvítali bychom více organizací	51	22	38,23
Máme nedostatek organizací	15	22	2,23
Nemáme žádné organizace	10	22	6,55
Jiná odpověď	11	22	5,5
Σ	110	110	52,55

Tabulka č. 5 dostatek organizací

Porovnání: $\chi^2 = 52,55 > \chi^2_{0,05} (4) = 9,488$

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 52,55$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(3) = 9,488$ jsme zamítli nulovou hypotézu a byla přijata alternativní hypotéza $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(3) = 9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi daty existuje statisticky významný rozdíl.

V otázce č. 6 byli respondenti dotazováni, zda působí v obci dostatečné množství organizací pro děti a mládež. Na danou otázku odpovědělo 51 respondentů, že by uvítali více organizací, které se věnují dětem a mládeži, 23 respondentů uvedlo, že mají dostatek volnočasových organizací. Odpověď, jež uváděla, že mají nedostatek organizací zvolilo 15 respondentů. 10 dotazovaných uvedlo, že v obci nepůsobí žádné organizace a 11 respondentů využilo možnosti jiná odpověď.

Graf č. 5 dostatek organizací

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že 46 % obcí by uvítalo více organizací, jež se věnují dětem a mládeži, ve 21 % obcí působí dostatek organizací, 14 % dotazovaných uvedlo, že mají nedostatek organizací a v 9 % nemají žádné organizace, které se věnují dětem a mládeži. Zbývajících 10 % zvolilo možnost jiné odpovědi, kde uváděli, že veškeré akce a činnosti v obci organizují obecní úřady ve spolupráci s občany, dále psali, že nemají v obci téměř žádnou mládež nebo jim chybí proškolení pracovníci.

Otázka č. 7 Pokud jste uvedli, že ve Vaší obci je nedostatek nebo nemáte žádné organizace zabývající se volným časem dětí a mládeže, domníváte se, že je to z důvodu:

Stanovení statistických hypotéz

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na nedostatek organizací v obcích neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na nedostatek organizací v obcích existuje statistický rozdíl.

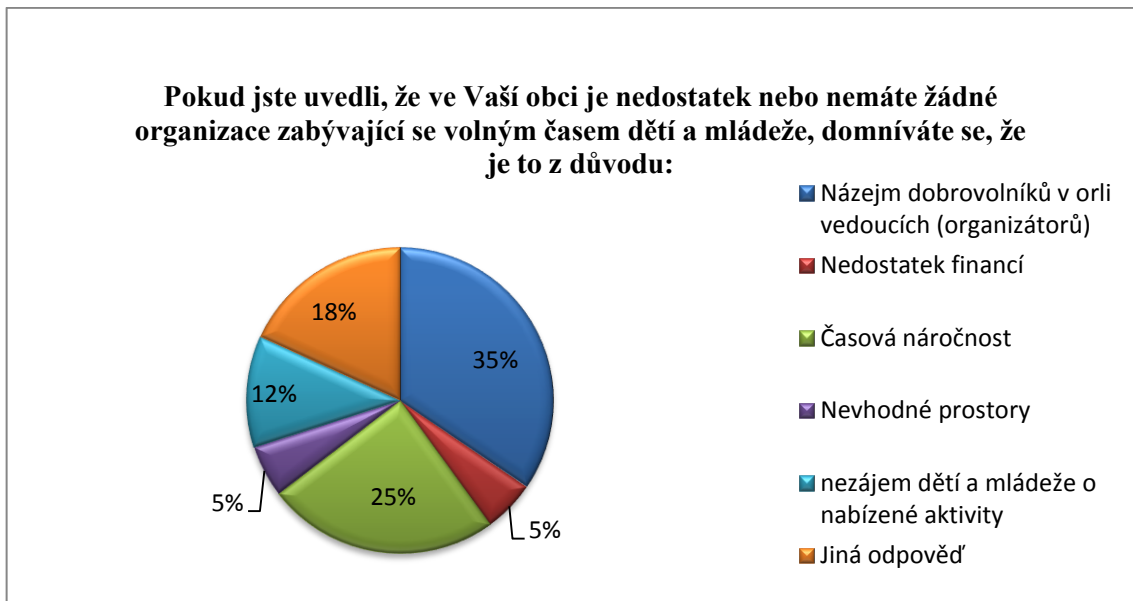
	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Nezájem dobrovolníků v roli vedoucích (organizátorů)	38	18,33	21,11
Nedostatek financí	6	18,33	8,29
Časová náročnost	27	18,33	4,10
Nevhodné prostory	6	18,33	8,29
Nezájem dětí a mládeže o nabízené aktivity	13	18,33	1,55
Jiná odpověď	20	18,33	0,15
Σ	110	110	43,49

Tabulka č. 6 důvody nedostatku organizací

Porovnání: $\chi^2 = 43,49 > \chi^2_{0,05} (5) = 11,070$

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 43,49$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05} (5) = 11,070$, jsme zamítli nulovou hypotézu a byla přijata alternativní hypotéza $\chi^2 > \chi^2_{0,05} (5) 11,070$, kdy můžeme konstatovat, že mezi daty existuje statisticky významný rozdíl.

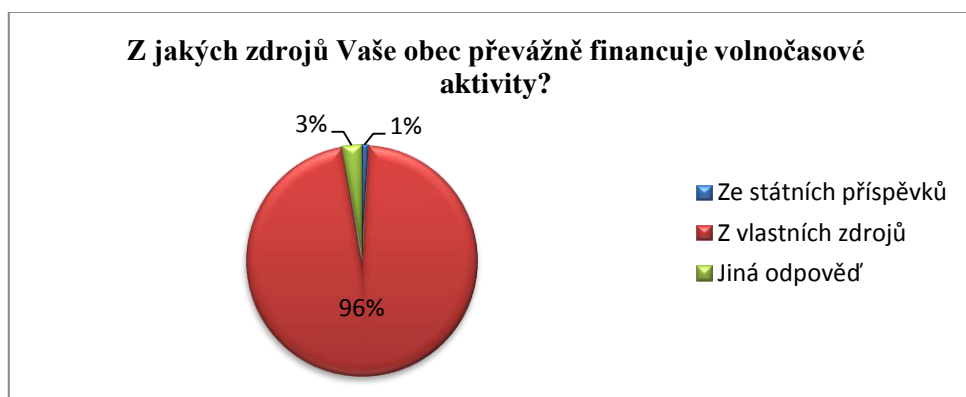
V otázce č. 7 byli respondenti dotazováni, z jakého důvodu nemají či mají nedostatek organizací zabývající se volným časem u dětí a mládeže. Na danou otázku odpovědělo 38 respondentů, že je nezájem dobrovolníků na pozici vedoucích (organizátorů), 27 respondentů uvedlo, že tyto organizace či aktivity tam nejsou nebo je jich nedostatek z časové náročnosti, 20 respondentů využilo možnosti jiná odpověď. Dále odpověď, že děti nemají zájem o nabízené aktivity, vybralo 13 dotazovaných, 6 obcí zvolilo odpověď, že mají nedostatek financí a 6 respondentů uvedlo, že nemají vhodné prostory pro působení organizací zabývající se volným časem dětí a mládeže.

Graf č. 6 důvod nedostatku organizací

Z grafického znázornění č. 6, který vyhodnocuje otázku č. 7, kdy byli respondenti dotazováni, z jakého důvodu mají nedostatek nebo nemají žádné organizace, jež se věnují volnému času dětí a mládeže. Nejčtenější odpovědí, kterou zvolilo 35 % respondentů, bylo, že je nezájem dobrovolníků v roli vedoucích (organizátorů), 25 % respondentů vidí problém v časové náročnosti, 12 % uvedlo, že děti a mládež nemají zájem o nabízené volnočasové aktivity, 5 % obcí nemá dostatek financí, dále 5 % nemá vhodné prostory pro působení organizací. Jinou odpověď zvolilo 18% dotazovaných, kde uvedli, že mají dostatek volnočasových aktivit.

Otázka č. 8 Z jakých zdrojů Vaše obec převážně financuje volnočasové aktivity?

Graf č. 7 zdroje financování

Z výše uvedeného grafu, jež vyhodnocuje otázku č. 8, nám vyplývá, že obce financují volnočasové aktivity především z vlastních zdrojů a to v 96 % dotazovaných. 1 % obcí financuje oblast volného času dětí a mládeže ze státních příspěvků a 3 % respondentů využilo možnost jiné odpovědi, kde uvedli, že obec nefinancuje volnočasové aktivity dětí a mládeže nebo napsali: „obec je financována převážně státem, tedy z vlastních zdrojů, ale defakto státem“.

Otázka č. 9 Jakého typu ve Vaší obci působí organizace v oblasti volného času dětí a mládeže?

Stanovení statistických hypotéz

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na typ organizací, jež působí v obcích neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na typ organizací, jež působí v obcích existuje statisticky významný rozdíl

	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Státní instituce	9	24,6	9,89
Organizace nekomerčního sektoru (neziskové organizace)	82	24,6	133,93
Církevní náboženské společnosti	6	24,6	14,06
Komerční sféra (fitcentra, parky, herny...)	4	24,6	17,25
Jiná odpověď	22	24,6	0,27
Σ	123	123	175,4

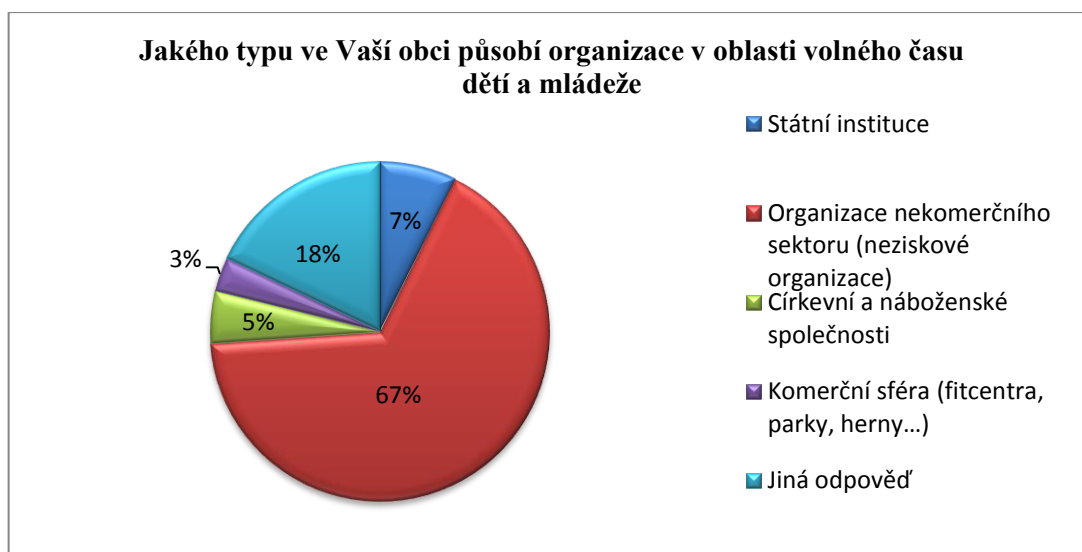
Tabulka č. 7 typ organizací

Porovnání: $\chi^2 = 175,4 > \chi^2_{0,05} (4) = 9,488$

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 175,4$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05} (4) = 9,488$, jsme zamítli nulovou hypotézu a byla přijata alternativní hypotéza $\chi^2 > \chi^2_{0,05} (4) 9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi daty existuje statisticky významný rozdíl.

Otázka č. 9 se dotazovala, jakého typu působí organizace v oblasti volného času dětí a mládeže. U této otázky mohli respondenti zvolit více odpovědí, proto máme vyšší

pozorovanou četnost. Nejvíce respondentů tedy 82 zvolilo organizace nekomerčního sektoru (neziskové organizace, 22 dotazovaných zvolilo možnost jiné odpovědi. 9 respondentů uvedlo, že v obci působí státní instituce, v 6 případech byla uvedena odpověď, že působí v obci církevní a náboženské společnosti a nejnižší četnost, tedy 4 respondenty měla komerční sféra (fitcentra, parky, herny apod.).

Graf č. 8 typ organizací

Z grafického znázornění, které vyhodnocuje otázku č. 9, nám vyplývá, že v obcích nejčastěji působí organizace nekomerčního sektoru (neziskové organizace) a to u 67 % respondentů, 18 % dotazovaných zvolilo možnost jiné odpovědi, kde nejčastěji psali, že nepůsobí v obci žádná organizace nebo se dětem věnují maminky, tedy neorganizovaná dobrovolná uskupení a dále také psali, že v obcích působí tělovýchovné jednoty a sdružení dobrovolných hasičů. V 7 % obcích působí státní instituce, církevní a náboženské společnosti se vyskytují u 5 % dotazovaných a zbývajících 3 % uvedli, že mají organizace působící v oblasti komerční sféry.

Otázka č. 10 Jakým způsobem informujete veřejnost o nabízených aktivitách?

Stanovení statistických hypotéz

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na způsob informování veřejnosti o nabízených aktivitách neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na způsob informování veřejnosti o nabízených aktivitách existuje statisticky významný rozdíl.

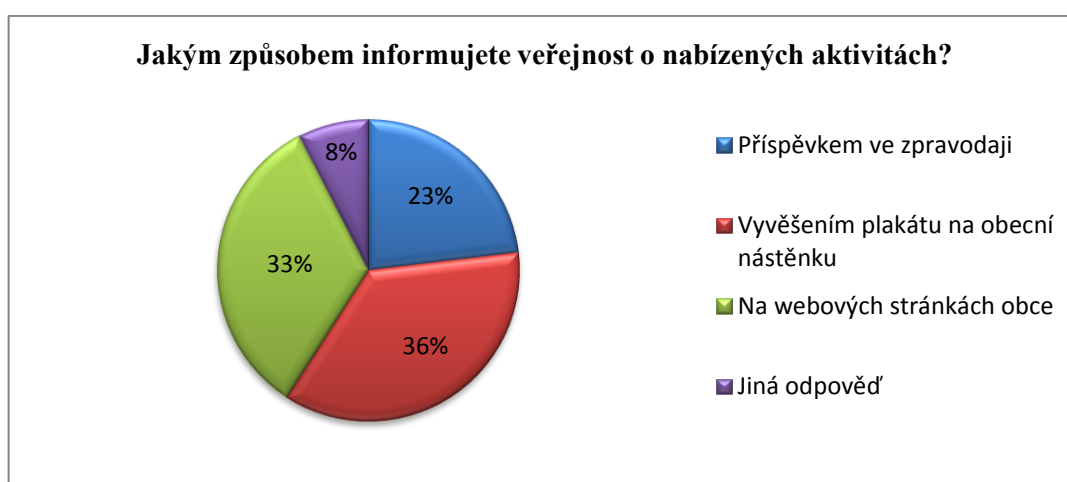
	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Příspěvkem ve zpravodaji	61	66	0,38
Vyvěšením plakátu na obecní nástěnkou	95	66	12,74
Na webových stránkách	88	66	7,33
Jiná odpověď	20	66	32,06
Σ	264	264	52,51

Tabulka č. 8 způsob informování

Porovnání: $\chi^2 = 52,51 > \chi^2_{0,05}(3) = 7,815$

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 52,51$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(3) = 7,815$, jsme zamítli nulovou hypotézu a byla přijata alternativní hypotéza $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(3) 7,815$, kdy můžeme konstatovat, že mezi daty existuje statisticky významný rozdíl.

Otázka č. 10 se dotazovala respondentů, jakým způsobem informují občany o nabízených aktivitách. I u této otázky byla možnost výběru více odpovědí, proto máme vyšší pozorovanou četnost než u předchozích otázek. 95 dotazovaných uvedlo, že občany informují prostřednictvím vyvěšení plakátu na obecní nástěnkou, 88 respondentů zvolilo možnost, že informují občany prostřednictvím webových stránek. Příspěvkem ve zpravodaji informuje 61 obcí a 20 respondentů zvolilo možnost jiné odpovědi.

Graf č. 9 způsob informování

Z výše uvedeného grafu nám vyplývá, že 36 % respondentů informuje občany vyvěšením plakátu na obecní nástěnkou, 33 % obcí informuje občany o nabízených aktivitách

prostřednictvím webových stránek a 23 % respondentů informuje občany příspěvkem ve zpravodaji. 8 % dotazovaných zvolilo možnost jiné odpovědi, kde nejčastěji uváděli, že občany dále informují prostřednictvím místního rozhlasu, pomocí emailů, roznášení letáčků a také rozesíláním SMS zpráv.

Otázka č. 11 Jaká je spolupráce s organizacemi působící ve Vaší obci v oblasti volného času dětí a mládeže

Stanovení statistických hypotéz

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na spolupráci obcí s organizacemi neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na spolupráci obcí s organizacemi existuje statisticky významný rozdíl.

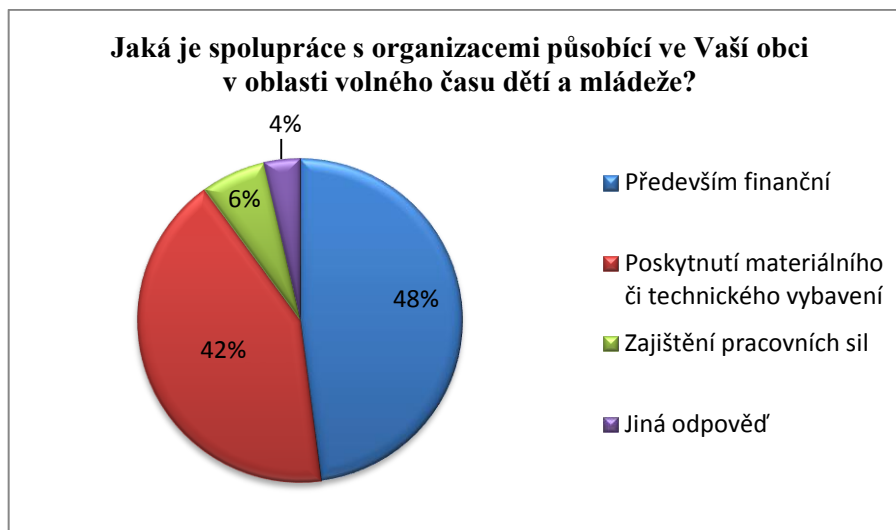
	Pozorovaná četnost	Očekávaná četnost	χ^2
Především finanční	79	39,8	38,61
Poskytnutí materiálního či technického vybavení	69	39,8	21,42
Zajištění pracovních sil	34	39,8	0,85
Žádná	11	39,8	20,84
Jiná odpověď	6	39,8	28,70
Σ	199	199	110,42

Tabulka č. 9 spolupráce obcí s organizacemi

Porovnání: $\chi^2 = 110,42 > \chi^2_{0,05}(4) = 9,488$

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 110,42$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, jsme zamítli nulovou hypotézu a byla přijata alternativní hypotéza $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4) 9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi daty existuje statisticky významný rozdíl.

Otázka č. 11 se dotazovala respondentů, jak spolupracují s organizacemi, které působí v oblasti volného času dětí a mládeže. 79 dotazovaných uvedlo, že jde především o spolupráci finanční, 69 respondentů zvolilo odpověď s tím, že organizacím poskytují materiální či technické vybavení. Další možností, kterou zvolilo 34 obcí, se jednalo o zajištění pracovních sil, 11 respondentů uvedlo, že spolupráce mezi obcemi a organizacemi je žádná a 6 dotazovaných zvolilo možnost jiné odpovědi.

Graf č. 10 spolupráce organizací s obcemi

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že spolupráce obcí je ve 48 % především finanční, u 42 % dotazovaných se jedná o spolupráci v oblasti poskytování materiálního či technického vybavení. 6 % respondentů spolupracuje s organizacemi způsobem, že jim zajišťuje pracovní síly a 4 % dotazovaných zvolilo možnost jiného odpovědi, kde uvedli, že spolupráce je špatná, dobrá nebo „uděláme vše, oč si řeknou“.

5.1 Vztahová analýza dat

V této kapitole praktické části jsme se snažili najít určité vztahy mezi jednotlivými otázkami. Např. zda má počet obyvatel vliv na efektivitu poskytování volnočasových aktivit v obcích. Stanovili jsme si tři hypotézy, u kterých nalezneme kontingenční tabulky dále nulovou a alternativní hypotézu, kterou jsme pomocí testu Chí-kvadrát potvrdili nebo zamítli.

Pro otázku č. 1 Počet obyvatel Vaší obce činí a otázku č. 2 Ve Vaší obci působí organizace zabývající se volným časem dětí a mládeže v počtu, jsme si stanovili věcnou hypotézu:

H_1 Mezi názory respondentů na množství organizací působících v obcích a počtem obyvatel existuje souvislost.

H_0 : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na množství organizací působících v obcích a počtem obyvatel neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A : Mezi četnostmi odpovědí respondentů na množství organizací působících v obcích a počtem obyvatel existuje statisticky významný rozdíl.

Počet obyvatel	Množství organizací působících v obcích			Σ
	1 organizace	2 – 5 organizací	Žádná organizace	
Méně než 500	19	12	19	50
Více než 500	13	40	7	60
Σ	32	52	26	110

Tabulka č. 10 počet obyvatel vs. množství organizací

Porovnání: $\chi^2 = 21 > \chi^2_{0,05}(2) = 5,991$

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 21$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(2) = 5,991$ jsme zamítli nulovou hypotézu a byla přijata alternativní hypotéza $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(2) = 5,991$, kdy můžeme konstatovat, že mezi počtem obyvatel a množstvím organizací působících v obcích existuje statisticky významný rozdíl.

Pro otázku č. 1 Počet obyvatel Vaší obce činí a otázku č. 3 Financuje Vaše obec některé z těchto organizací přímo (úplně), jsme si stanovili věcnou hypotézu:

H₂: Předpokládáme, že mezi financováním organizací a počtem obyvatel v obcích existuje vztah.

H₀: Mezi četnostmi odpovědí respondentů na množství organizací působících v obcích a počtem obyvatel neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A: Mezi četnostmi odpovědí respondentů na množství organizací působících v obcích a počtem obyvatel existuje statisticky významný rozdíl.

Počet obyvatel:	Financujete některé z organizací přímo (úplně):			Σ
	Ano	Ne	Jiná	
Méně než 500	16	25	9	50
Více než 500	20	30	10	60
Σ	36	55	19	110

Tabulka č. 11 financování organizací vs. počet obyvatel

Porovnání: $\chi^2 = 0,043 < \chi^2_{0,05}(2) = 5,991$

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 0,043$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(2) = 5,991$ jsme zamítli alternativní hypotézu a byla přijata nulová hypotéza $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(2) = 5,991$

(2) 5,991, kdy můžeme konstatovat, že mezi počtem obyvatel a přímým (úplným) financováním organizací neexistuje statisticky významný rozdíl.

Pro otázku č. 1 Počet obyvatel Vaší obce činí a výrok č. 6 Volnočasové aktivity ve Vaší obci jsou efektivně poskytovány, jsme si stanovili věcnou hypotézu:

H₃: Obce s větším počtem obyvatel hodnotí efektivitu poskytování volnočasových aktivit pozitivněji než obce s menším počtem obyvatel.

H₀: Mezi četnostmi odpovědí respondentů na efektivitu poskytování volnočasových aktivit a počtem obyvatel neexistuje statisticky významný rozdíl.

H_A: Mezi četnostmi odpovědí respondentů na efektivitu poskytování volnočasových aktivit a počtem obyvatel existuje statisticky významný rozdíl.

Počet obyvatel:	Volnočasové aktivity ve Vaší obci jsou efektivně poskytovány:			Σ
	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	
Méně než 500	29	20	6	55
Více než 500	27	18	10	55
Σ	56	38	16	110

Tabulka č. 12 efektivita poskytování volnočasových aktivit

Porovnání: $\chi^2 = 1,178 < \chi^2_{0,05}(2) = 5,991$

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 1,178$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(2) = 5,991$ jsme zamítli alternativní hypotézu a byla přijata nulová hypotéza $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(2)$ 5,991, kdy můžeme konstatovat, že mezi počtem obyvatel a efektivitou poskytování volnočasových aktivit neexistuje statisticky významný rozdíl.

6 INTERPRETACE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V této kapitole si shrneme empirický výzkum, který jsme prováděli v praktické části této práce pomocí dotazníkového šetření, jež bylo sestaveno na základě výzkumných otázek. Tento dotazník nám pomohl alespoň částečně nahlédnout na působnost obcí v oblasti volného času dětí a mládeže. Hlavním výzkumným cílem tedy bylo zjistit postoj obcí k volnočasovým aktivitám u dětí a mládeže. Pro dosažení cíle jsme si stanovili výzkumné otázky, které si nyní zodpovíme.

První výzkumná otázka: **Jaké existují formy institucí fungující v obcích?** Otázkou, která se zaměřovala na zmapování institucí působících v obcích, jsme zjistili, že v obcích, jež se zúčastnily výzkumu, působí z velké části organizace nekomerčního sektoru. V možnostech jiných odpovědí uvedli, že se jedná o různá sdružení, spolky a také sbory dobrovolných hasičů nebo veškeré aktivity zajišťuje obec samotná. V menších počtech jsou to dále státní instituce, organizace komerční sféry a s nejnižší četností se ukázalo působení církevních a náboženských společností. Výsledky výzkumného šetření se nám shodují s výzkumným šetřením, které uskutečňoval Národní institut dětí a mládeže MŠMT, z kterého vyplynulo, že na menších obcích pravidelnou činnost nejčastěji zajišťují sdružení dobrovolných hasičů, jež organizují různé soutěže, slavnosti a jiné akce. (NIDM, 2006)

Druhá výzkumná otázka: **Jaká je spolupráce obcí s příslušnými organizacemi?** V rámci této otázky jsme zjišťovali, jakou formou spolupracují obce s organizacemi, jež působí v obcích v oblasti volného času dětí a mládeže. Z výzkumného šetření můžeme říci, že se jedná především o spolupráci finanční a poskytnutí materiálního či technického vybavení. S menší četností se pak vyskytovala odpověď, že obce organizacím zajišťují pracovní síly. Také jsme se setkali s odpovědí, kde respondenti uváděli, že spolupráce s organizacemi je nulová. V dotazníkovém šetření jsme také zjišťovali, z jakého důvodu obce nemají dostatek či nemají žádné organizace zabývající se volným časem. Nejvíce respondentů se shoduje na tom, že příčinou nedostatku či nepůsobení žádné organizace zabývající se volným časem je především v nezájmu dobrovolníků jako vedoucích (organizátorů). Z výsledků našeho výzkumu můžeme tedy usuzovat, že organizace v obcích nepůsobí z důvodu nedostatku dobrovolníků, na kterých dle výzkumu Národního institutu dětí a mládeže právě fungování těchto organizací závisí. (NIDM, 2006)

Třetí výzkumná otázka: **Jakým způsobem obce financují volnočasové aktivity?** U financování těchto aktivit jsme se tázali, zda obce úplně (přímo) financují organizace,

z čeho jsou organizace financovány a zda způsob financování odpovídá rozsahu nabízených aktivit. Z výzkumného šetření nám vyplývá, že více jak polovina obcí, které se účastnily výzkumného šetření, nefinancují organizace úplně (přímo). Jeden respondent nevěděl, jak jsou organizace financovány. Dotazovaní měli také možnost napsat jinou odpověď, kde nejčastěji uváděli, že organizacím poskytují příspěvky nebo je podporují alespoň částečně. Většina respondentů uvedla, že způsob financování odpovídá rozsahu volnočasových aktivit, jež nabízí v obcích. Dále nám z výzkumného šetření vyplývá, že jsou volnočasové aktivity u drtivé většiny obcí financovány z vlastních zdrojů. Dle odborné literatury jsou právě obecní rozpočty nejvýznamnějším zdrojem financování pro nestátní neziskové organizace s regionálním významem, ale také mohou počítat s dotacemi z veřejných zdrojů. (Boukal, 2009, s. 73)

Čtvrtá výzkumná otázka: **Jakým způsobem obce informují o nabízených volnočasových aktivitách?** Obce o nabízených aktivitách nejčastěji informují pomocí vyvěšení plakátu na obecní nástěnce a dále na webových stránkách obce. Odpověď s menší četností pak byla, že o nabízených aktivitách informují veřejnost prostřednictvím příspěvku ve zpravodaji. V odpovědi jiné se ve třech případech vyskytla odpověď, že obce občany o nabízených volnočasových aktivitách informují i pomocí SMS zpráv. Z výzkumu Národního institutu dětí a mládeže, který se zabýval informovaností a participací mládeže vyplývá, že mladí lidé se o probíhajících aktivitách v obcích dozvídají od přátel, rodičů, ale také z místního zpravodaje, televize, ale také z internetových stránek obce. Na základě těchto výsledků a výsledků našeho výzkumného šetření můžeme říci, že se výsledky shodují v tom, že je mládež nejčastěji informována za pomoci internetových stránek obce. (NIDM, 2009)

Pátá výzkumná otázka: **Jaké je působení obcí ve volnočasových aktivitách v závislosti na počtu obyvatel?** Pro zjištění dat k této dílčí výzkumné otázce, jsme použili položky v dotazníku a to konkrétně otázky č. 1, 2, 3 a 6 výrok. V rámci této otázky jsme hledali souvislost, zda má počet obyvatel vliv na množství organizací v obcích, na financování organizací a na efektivitu poskytování volnočasových aktivit. Za pomoci výpočtu testu nezávislosti Chí kvadrát pro kontingenční tabulku, jsme zjistili, že mezi počtem obyvatel a množstvím organizací působících v obcích existuje vztah. Dále že mezi četnostmi odpovědí respondentů na financování organizací a počtem obyvatel neexistuje souvislost. Praktickou část bakalářské práce jsme zakončili hypotézou H_3 : Obce s větším počtem obyvatel hodnotí efektivitu poskytování volnočasových aktivit pozitivněji než obce s menším počtem obyvatel. U této hypotézy můžeme konstatovat, na základě vypočítané

hodnoty testové kritéria, že mezi četnostmi odpovědí respondentů na efektivitu poskytování volnočasových aktivit a počtem obyvatel neexistuje statisticky významný rozdíl.

6.1 Doporučení pro praxi

Poslední část bakalářské práce se věnuje doporučení pro praxi. Vzhledem k nedostatečným finančním prostředkům a pracovní vytíženosti zaměstnanců obecních úřadů, se jako vhodné řešení jeví působení externího animátora volnočasových aktivit v obcích. Kompetence pracovníka by především spočívali ve vytváření celoročního plánu volnočasových akcí v obci a způsobu jejich financování včetně dotací. Podílel by se na organizaci jednorázových volnočasových akcí a spolupracoval by s organizacemi, jež v této oblasti v obci již působí. Také by se věnoval prezentaci volnočasových aktivit a informovanosti občanů o nabízených činnostech.

Dále doporučujeme věnovat více důrazu na informovanost o probíhajících volnočasových aktivitách v obcích a to zejména pomocí nových technologií např.: v podobě webových prezentací na stránkách obce, prostřednictvím sociálních sítí a info kanálu. Více prezentovat výstupy z volnočasových aktivit jako jsou fotky, videa, jež slouží jako velmi efektivní formy prezentace. Důležitá je také zpětná vazba od občanů, kterou by obce získávaly formou jednoduchých, anonymních dotazníků, jež by byly zveřejněny na webových a sociálních stránkách obce.

Navázáním úzké spolupráce nejen se školami, ale také s okolními obcemi, povede ke zvýšenému počtu účastníků na akcích a k navazování či rozvoji nových sociálních kontaktů nejen u dětí a mládeže. Pravidelná aktivity v obcích jsou často soustředěny převážně do oblasti sportu, popřípadě kultury a z tohoto důvodu navrhuje více se zaměřit na zájmové organizace všeobecného charakteru, kde si děti a mládež mohou vybrat z různorodých činností např.: klubovny, nízkoprahová zařízení, centra volného času apod.

V neposlední řadě, také navrhuje provést výzkumné šetření, jež by se hlouběji zaměřovalo na způsob používání finančních prostředků, získané od státu či z evropských fondů na volnočasové aktivity dětí a mládeže.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsme se zabývali tématem působnosti obcí v oblasti volnočasových aktivit u dětí a mládež. Hlavním cílem bakalářské práce bylo zmapování současného působení obcí v oblasti volného času u dětí a mládeže. Na základě nízkého počtu realizovaných výzkumů, můžeme říci, že je toto téma dosud neprobádané a málo frekventované. I přes to, že se neustále zvyšuje potřeba, aby děti a mládež trávili volný čas smysluplně a docházelo tak k prevenci vzniku rizikových faktorů.

Práce byla koncipována do dvou částí a to teoretické a praktické. Teoretická část pojednává o volném čase, jak na něj nahlíží různí autoři, dále se podrobněji věnuje výchově k volnému času, pohledům na volný čas a také funkcemi volného času. V další části jsme se zabývali volnočasovými aktivitami, formami a druhy těchto činností ve volném čase a institucím, jež mohou obce zřizovat. Poslední kapitola teoretické části se věnovala působnosti obcí, programům, jež zvyšují kvalitu života občanů žijících v obci. Dále podrobně nahlíží na programy státní podpory práce s dětmi a mládeží, které mají podporovat rozvoj neziskového sektoru v rámci volného času dětí a mládeže.

V praktické části bakalářské práce jsme prováděli empirický výzkum za pomoci dotazníkového šetření. Vymezili jsme si výzkumný problém kvantitativního deskriptivního výzkumu a v dotaznících jsme se zastupitelů obce tázali, jestli v jejich obcích působí nějaké organizace, jež se zabývají volným časem dětí a mládeže. Zda jsou v obcích organizace, které se věnují volnočasovým aktivitám pro děti a mládež, jak s organizacemi spolupracují a z jakých zdrojů jsou tyto organizace financovány. Také jsme se pro srovnání dotazovali, v jaké oblasti převažují nabízené aktivity, zda v oblastech odpočinkových a rekreačních, zájmových či sportovních. Na základě výzkumného šetření, které jsme v rámci bakalářské práce realizovali, vyplynulo, že většina obcí se potýká se stejným problémem a to hlavně s nedostatkem financí, nezájem dobrovolníků realizovat se v těchto oblastech a velkou časovou náročností na přípravu a průběh samotných volnočasových aktivit. Z šetření také vyplynulo, že obce téměř vůbec nevyužívají dotačních programů na organizování volného času dětí.

Závěr bakalářské práce věnujeme doporučení pro praxi. Na základě výsledků výzkumného šetření jsme doporučili větší propagaci nabízených aktivit a to formou moderních technologií zejména pomocí sociálních sítí. Také více prezentovat výstupy z jednotlivých akcí a zaměřit se na zpětnou vazbu od občanů formou online dotazníků.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BOUKAL, Petr, 2009. *Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe)*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1650-9.
2. ČESKO. Zákon č. 128 ze dne 12. Listopadu 2000 o obcích (obecní řízení). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 38, s. 1738-1764. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirkazakonu/SearchResult.aspx?q=3&typeLaw=vsechno&what=Cislo_castky&stranka=3
3. HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ, 2008. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-473-1.
4. HÁJEK, Bedřich. Školní družina – její cíle, poslání funkce, postavení mezi ostatními školskými zařízeními. In: PÁVKOVÁ Jiřina a Bedřich, HÁJEK, 2007. *Školní družina*. Praha: Portál. ISBN: 978-80-7367-268-3.
5. HOFBAUER, Břetislav, 2004. *Děti mládež a volný čas*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-927-5.
6. HRABÁNKOVÁ, Magdalena, 2011. *Faktory regionálního rozvoje a jejich vliv na sociálně-ekonomický potenciál regionu: vědecká monografie*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 978-80-7204-7529-9.
7. CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-2471369-4.
8. JÁČ, Ivan, 2010. *Jedinečnost obce v regionu*. Praha: Professional Publishnig. ISBN 978-80-7431-038-6.
9. JANIŠ, Kamil, 2009. *Úvod do problematiky volného času*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik, Ústav pedagogických a psychologických věd. ISBN 978-80-7248-530-7.
10. KNOTOVÁ, Dana, 2011. *Pedagogické dimenze volného času*. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-223-9.
11. KOUDELKA, Zdeněk, 2007. *Samospráva*. Praha: Linde. ISBN 978-80-72-01-665-5.
12. MAJEROVÁ, Věra, 2000. *Sociologie venkova a zemědělství*. Praha: Credit. ISBN 80-213-0651-3.

13. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR, 2002. *Nová regionální politika: vstupujeme do Evropy, regionální politika, územní plánování, bytová politika, cestovní ruch*. Praha: Dada. ISBN 80-903064-1-1
14. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, 2015. MŠMT: Programy státní podpory práce s dětmi a mládeží [online]. MŠMT, ©2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z <http://www.msmt.cz/>
15. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Volný čas a prevence u dětí a mládeže [online.] 2002, [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://aplikace.msmt.cz/PDF/Volnycas.pdf-PDF>
16. NÁRODNÍ INSTITUT DĚTÍ A MLÁDEŽE, MŠMT. Informovanost a participace mládeže [online]. 2009, [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1259754857.pdf>
17. NÁRODNÍ INSTITUT DĚTÍ A MLÁDEŽE, MŠMT. Volnočasové aktivity pro děti a mládež v Moravskoslezském a Středočeském kraji [online]. © 2006 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1174039439.pdf>
18. NĚMEC, Jiří, 2002. *Kapitoly ze sociální pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-012-3.
19. PÁVKOVÁ, Jiřina, 2002. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy mimo vyučování a zařízení volného času]*. Praha: Portál. ISBN 80-71-78-711-6.
20. PORTÁL NA PODPORU ROZVOJE OBCÍ ČR. Podpora zapojení občanů do života obce [online]. © 2014 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.rozvojobci.cz/news/podpora-zapojeni-obcanu-do-zivota-obce>
21. PROVAZNÍKOVÁ, Romana, 2009. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2789-9.
22. PRŮCHA, Jan, Eliška WAKTEROVÁ, Martina MAREŠ, Dana KNOTOVÁ a Evžen ŘEHULKA, 2013. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0403-9.
23. SPOUSTA, Vladimír, 1994. *Teoretické základy výchovy ve volném čase: Úvod do studia pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1007-X.

24. SPOUSTA, Vladimír, Jarmila FALTÝSKOVÁ, Martina HŘEBÍČKOVÁ, Dana KNOTOVÁ a Evžen ŘEHULKA, c1996. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. ISBN 80-210-1274-9.
25. STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK, 2009. *Regionální politika a její nástroj*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-588-2.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

apod. a podobně

NNO nestátní neziskové organizace

s. Strana

MŠMT Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Tis. Tisíc

Sb. sbírka

č. číslo

H hypotéza

H_0 nulová hypotéza

H_A alternativní hypotéza

např. například

vs. versus

Σ celková suma

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka č. 1 počet organizací zabývající se volným časem.....</i>	<i>34</i>
<i>Tabulka č. 2 přímé (úplné) financování organizací.....</i>	<i>36</i>
<i>Tabulka č. 3 Finanční podpora obcí.....</i>	<i>37</i>
<i>Tabulka č. 4 škálové položky</i>	<i>39</i>
<i>Tabulka č. 5 dostatek organizací</i>	<i>40</i>
<i>Tabulka č. 6 důvody nedostatku organizací.....</i>	<i>42</i>
<i>Tabulka č. 8 typ organizací.....</i>	<i>44</i>
<i>Tabulka č. 9 způsob informování</i>	<i>46</i>
<i>Tabulka č. 10 spolupráce obcí s organizacemi.....</i>	<i>47</i>
<i>Tabulka č. 11 počet obyvatel vs. množství organizací</i>	<i>49</i>
<i>Tabulka č. 12 financování organizací vs. počet obyvatel</i>	<i>49</i>
<i>Tabulka č. 13 efektivita poskytování volnočasových aktivit</i>	<i>50</i>

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf č. 1 počet obyvatel</i>	32
<i>Graf č. 2 Počet organizací, které působí v obcích</i>	35
<i>Graf č. 3 přímé (úplné) financování organizací</i>	36
<i>Graf č. 4 finanční podpora obcí</i>	38
<i>Graf č. 5 dostatek organizací</i>	41
<i>Graf č. 6 důvod nedostatku organizací</i>	43
<i>Graf č. 7 zdroje financování</i>	43
<i>Graf č. 8 typ organizací</i>	45
<i>Graf č. 9 způsob informování</i>	46
<i>Graf č. 10 spolupráce organizací s obcemi</i>	48

SEZNAM PŘÍLOH

PI: DOTAZNÍK

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážená paní/Vážený pane,

jsem studentka Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a v současné době studuji v rámci prezenčního studia obor Sociální pedagogika. V rámci mé bakalářské práce se zabývám působením obcí v oblasti volnočasových aktivit u dětí a mládeže. Tímto si Vás dovoluji požádat o vyplnění dotazníku, který je anonymní a poslouží pouze pro účely výzkumu k mé bakalářské práci.

1. Počet obyvatel Vaší obce činí:
 - a) Méně než 500
 - b) 500 – 1500
 - c) 1 500- 3 000
 - d) Více jak 3 000

2. Ve Vaší obci působí organizace zabývající se volným časem dětí a mládeže v počtu
 - a) 1 organizace
 - b) 2 -5 organizací
 - c) 6 a více organizací
 - d) Žádná
 - e) Jiná odpověď

3. Financuje Vaše obec některé z těchto organizací přímo (úplně)?
 - a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
 - d) Jiná odpověď

4. Pokud je realizátorem někdo jiný např.: nezisková organizace, sdružení, spolek, podporuje finančně Vaše obec tyto organizace?
 - a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
 - d) Jiná odpověď

5. Vyjádřete se, prosím, k následujícím výroky

Vaše obec poskytuje dostatek volnočasových aktivit pro děti a mládež.	Naprosto souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím
Způsob financování odpovídá rozsahu volnočasových aktivit.	Naprosto souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím
Finance poskytované na volnočasové aktivity jsou dostačující.	Naprosto souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím
Vaše obec se zaměřuje na odpočinkovou a rekreační činnost pro děti a mládež např.: parky, hřiště.	Naprosto souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím
Vaše obec poskytuje dostatek volnočasových aktivit pro dospělé.	Naprosto souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím
Volnočasové aktivity ve Vaší obci jsou efektivně poskytovány.	Naprosto souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím
Vaše obec se zaměřuje na sportovní volnočasové aktivity u dětí a mládeže.	Naprosto souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím
Vaše obec poskytuje dostatek volnočasových aktivit pro seniory.	Naprosto souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím
Vaše obec se zaměřuje na zájmové činnosti dětí a mládeže např.: (rukodělné, technické, folklórní, přírodovědná, zájmová činnost, turistika)	Naprosto souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím

6. Domníváte se, že máte ve Vaší obci pro děti a mládež:

- a) Dostatek volnočasových organizací
- b) Uvítali bychom více organizací
- c) Máme nedostatek organizací
- d) Nemáme žádné organizace
- e) Jiná odpověď

7. Pokud jste uvedli, že ve Vaší obci je nedostatek nebo nemáte žádné organizace zabývající se volným časem dětí a mládeže, domníváte se, že je to z důvodu:

- a) Nezájem dobrovolníků v roli vedoucích (organizátorů)
- b) Nedostatek financí

- c) Časová náročnost
 - d) Nevhodné prostory
 - e) Nezájem dětí a mládeže o nabízené aktivity
 - f) Jiná odpověď
8. Z jakých zdrojů Vaše obec převážně financuje volnočasové aktivity?
- a) Ze státních příspěvků
 - b) Z Evropských fondů
 - c) Z vlastních zdrojů
 - d) Jiná odpověď
9. Jakého typu ve Vaší obci působí organizace v oblasti volného času dětí a mládeže
- a) Státní instituce
 - b) Organizace nekomerčního sektoru (neziskové organizace)
 - c) Církevní a náboženské společnosti
 - d) Komerční sféra (fitcentra, parky, herny...)
10. Jakým způsobem informujete veřejnost o nabízených aktivitách?
- a) Příspěvkem ve zpravodaji
 - b) Vyvěšením plakátu na obecní nástěnku
 - c) Na webových stránkách obce
 - d) Jiná odpověď
11. Jaká je spolupráce s organizacemi působící ve Vaší obci v oblasti volného času dětí a mládeže?
- a) Především financí
 - b) Poskytnutí materiálního či technického vybavení
 - c) Zajištění pracovních sil
 - d) Žádná
 - e) Jiná odpověď

Zde je prostor pro Váš komentář a připomínky k dotazníku:

Děkuji a přeji příjemný zbytek dne